

อภินันทนาการ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน:
กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สำนักหอสมุด

เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันลงทะเบียน..... 4 พ.ย. 2557
เลขทะเบียน..... 16667557
เลขเรียกหนังสือ..... ป 6

156
5
587
ค.ร.ร.ก.
2557

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

กรกฎาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน :
กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

ของ นางสาวเสาวคนธ์ เหลืองทองคำ

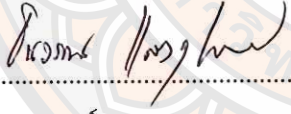
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

.....ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา)

.....กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.ภัณฑิรา เลิศเดชเดชา)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวรรณ แสงสุวรรณ)

อนุมัติ

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

25 กรกฎาคม 2557

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ความรู้แนวคิดคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จด้วยความเรียบร้อย และได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ในการศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานต่อไป ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอย่างหาที่สุดไม่ได้ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชนในอำเภอบราหารบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการเข้าไปทำวิจัย และเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในประเทศและผู้ที่เกี่ยวข้องบ้างไม่มากก็น้อย

เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ผู้วิจัย	เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา
กรรมการที่ปรึกษา	ดร.ภัณฑิรา เลิศเดชเดชา
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ (ศศป) สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556
คำสำคัญ	การมีส่วนร่วม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาบทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว ในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way – ANOVA) และการทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการติดตามประเมินผล อยู่ลำดับที่แรก รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการค้นหาคำปรึกษา และด้านการวางแผนและประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนเสนอแนะแนวทางโดยให้ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทาง ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน

Title LOCAL PARTICIPATION IN SUSTAINABLE TOURISM
DEVELOPMENT: CASE STUDY AT AMPHOR PRANBURI,
PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE

Author Saowakon Luangthongkam

Advisor Associate Professor Seri Wongmontha, Ph.D.

Academic Paper Thesis M.F.A. Tourism and Hotel Management,
Naresuan University, 2013

Keywords Local Participation, Sustainable Tourism Development

ABSTRACT

This research was aimed to evaluate level of community participation in sustainable tourism development in the case study of Pranburi, Prajuabkirikhan. This research was undertaken in order to compare participation of local people in relation to personal factors; and to study the roles of community members in problem solving in sustainable tourism development. Population of this research was people living around and nearby tourist attractions in Pranburi; sampling population was 398 people. Method used for this research was a survey in the structured questionnaire, and data was analyzed based on statistics including percentage, mean, standard deviation, one way – ANOVA, and T – Test.

Based on the study, it was found that participation of local people in sustainable tourism development was of a medium level in all processes of tourism development; the highest level of community participation was in the stage of controlling and evaluation, following by operation, problem identification and planning in order. In terms of personal factors, it was found that people who had different sexes, ages, educations, occupations and incomes had significantly different levels of participation at statistic all significance of 0.05. In order to develop sustainable tourism in this area, the findings suggested restoring and preserving cultural tourism resources and local ways of life in the approach of sustainable tourism.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	3
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	3
ความสำคัญของงานวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	24
นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	35
นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	59
สมมติฐานของการวิจัย.....	60
3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	61
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	66
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66
ตอนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	68
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	73
ตอนที่ 4 ข้อมูลบทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	93
ตอนที่ 5 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	95
5 บทสรุป.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	111
อภิปรายผลการวิจัย.....	114
ข้อเสนอแนะ.....	117
บรรณานุกรม.....	119
ภาคผนวก.....	124
ประวัติผู้วิจัย.....	133

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	67
2	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	68
3	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการ ค้นหาปัญหา.....	69
4	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการ วางแผน.....	70
5	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการ ปฏิบัติกิจกรรม.....	71
6	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการ ติดตามและประเมินผล.....	73
7	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ.....	74
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม อายุ.....	75
9	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม อายุ.....	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
10	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ ด้านการ วางแผน โดยวิธีเซฟเฟ.....	76
11	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ ด้านการ ปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีเซฟเฟ.....	77
12	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ ด้านการ ติดตามประเมินผล โดยวิธีเซฟเฟ.....	77
13	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม โดยวิธีเซฟเฟ.....	78
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	79
15	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	80
16	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับ การศึกษา ด้านการ ปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีเซฟเฟ.....	81
17	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับ การศึกษาด้านการติดตามประเมินผล โดยวิธีเซฟเฟ.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

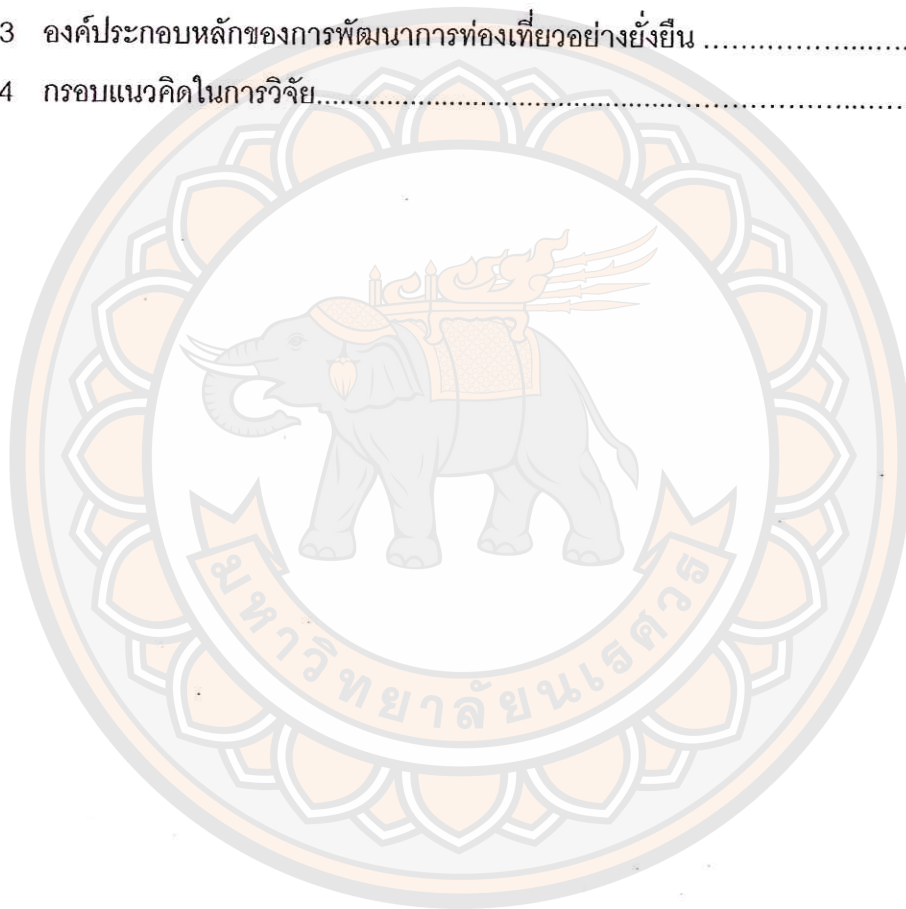
ตาราง		หน้า
18	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม โดยวิธีเซฟเฟ.....	82
19	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม อาชีพ.....	83
20	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม อาชีพ.....	84
21	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ ด้านการวางแผน โดยวิธีเซฟเฟ.....	85
22	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีเซฟเฟ.....	86
23	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ ด้านการติดตามประเมินผล โดยวิธีเซฟเฟ.....	87
24	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม โดยวิธีเซฟเฟ.....	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
25	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	89
26	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	89
27	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือนด้านการวางแผน โดยวิธีเซฟเฟ.....	91
28	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือนด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีเซฟเฟ.....	91
29	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือนด้านการติดตามประเมินผล โดยวิธีเซฟเฟ.....	92
30	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือนโดยภาพรวม โดยวิธีเซฟเฟ.....	93
31	สรุปสาระสำคัญจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	107

สารบัญญภาพ

ภาพ	หน้า
1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 2.....	14
2 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	18
3 องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	24
4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่มีความสวยงามทางธรรมชาติและ มีประวัติศาสตร์วัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่ถูกถ่ายทอดและสั่งสมกันมา กิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็น กิจกรรมหนึ่งที่ได้รับค่านิยมและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก เพราะ เป็นกิจกรรมสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมและกระจายรายได้การคุณภาพชีวิตการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภค ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นถูกใช้เป็นกลยุทธ์หนึ่งของรัฐในการสร้างรายได้ เพื่อการพัฒนาประเทศด้วยทำเลที่ตั้งของประเทศไทยที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางท่องเที่ยวที่เป็น ข้อได้เปรียบคู่แข่ง ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างรวดเร็ว (สาคริน บุญพิทักษ์, 2546)

การดำเนินการวิจัยและการสนับสนุนทุนวิจัยการท่องเที่ยวของไทยในหลายปีที่ผ่านมา มีหลายองค์การให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัยในหลายประเด็นและหลากหลายพื้นที่ ด้วยงบประมาณที่จัดสรรตามนโยบายและพันธกิจของแต่ละองค์กร ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ งานวิจัย การท่องเที่ยวจึงกระจุกกระจายทั้งเชิงประเด็นและพื้นที่ ดังนั้น ภาพรวมการวิจัยการท่องเที่ยวของ ไทยจึงไม่ชัดเจน ไร้ทิศทาง ส่งผลให้การนำผลการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ไม่สามารถดำเนินการได้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งแล้ว พบว่า เกิดจากการขาดแผนยุทธศาสตร์วิจัย การท่องเที่ยวแห่งชาติที่เป็นกรอบการผลักดันให้การวิจัยการท่องเที่ยวไทยมีทิศทางและสัมฤทธิ์ผล ดังนั้น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์วิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555-2559) จึงเป็นปฐมบทของ การสร้างแผนแม่บทในการสนับสนุนและบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวที่สามารถสร้าง ความเข้มแข็งแก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืน อีกทั้งนำไปสู่ การบริหารจัดการงบประมาณการวิจัยการท่องเที่ยวของชาติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในอนาคตต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2555)

การท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย โดยในปี 2551 รายรับ จากการท่องเที่ยวของไทยจัดอยู่ในอันดับ 1 ของภูมิภาคอาเซียน ภาคการท่องเที่ยวสร้างรายได้ ให้กับประเทศไทยร้อยละ 9 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมดและมีการจ้างงาน กว่า 1.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดภายในประเทศ หากพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทย พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ

เดินทางเข้ามาประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2552 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด 14,149,180 คน สำหรับแนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการคาดการณ์ว่า จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยรวมเพิ่มขึ้นภายในปี 2556 มากกว่า 20 ล้านคนครั้ง ขณะที่ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวและรายได้ด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2551 ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ที่ 9.51 วัน และรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่า 574,521 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 5 โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ที่ 3,483.43 บาท/คน/วัน ในปี 2552 ไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 715,985.18 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.91 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเบื้องต้น (GDP) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555) จากการจัดอันดับของ The Travel and Tourism Competitiveness ในปี 2552 ของ World Economic Forum (WEF) พบว่า ภาพรวมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเดินทางท่องเที่ยวของไทยจัดอยู่ในอันดับ 3 ของภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) รองจากสิงคโปร์และมาเลเซียเท่านั้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552: 4)

ในการกำหนดให้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวหลักที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ต้องการ จึงมีการกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการที่เกี่ยวข้อง ทั้งสิ้น 6 กลยุทธ์ ประกอบด้วยกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ และกลยุทธ์การส่งเสริมการลงทุน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีภูมิประเทศที่คงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทะเล ป่าไม้ ต้นน้ำและลำธาร และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นชายหาดต่างๆ หมู่เกาะหรือป่าเขาลำเนาไพร เป็นสถานที่ตากอากาศเก่าแก่ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีความหลากหลายของชนเผ่ากะเหรี่ยงกระจายอยู่โดยรอบ ดังนั้นจึงทำให้ชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรมการท่องเที่ยวหรือองค์กรขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเอง และประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การวางแผน การดำเนินการ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากการร่วมกันจัดตั้งสมาคม

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้นในแต่ละชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวหัวหิน / ชะอำ เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการวิจัย เพื่อที่จะดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านระบบนิเวศวิทยาให้คงอยู่สืบไป ก่อนที่จะถูกบุกรุกทำลายให้มีมูลค่ามากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาศูนย์พักพิงท่องเที่ยว ให้อยู่ทศศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้คงอยู่สืบไป และเพื่อให้หน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนสามารถใช้ข้อมูลของการศึกษาวิจัยนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่อไป

คำถามวิจัย

1. ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างไรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ประชาชนมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนา และสร้างจิตสำนึก ด้านการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ อันเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมโดยรวม
3. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีอะไรบ้าง

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาบทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความสำคัญของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของบุคคลและสภาพของแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไป ตลอดจนถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน กำหนด

นโยบายกลยุทธ์ เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนแก้ไขปัญหในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อ
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ตลอดจนการสืบสานและอนุรักษ์ประเพณี
วัฒนธรรมท้องถิ่นพื้นบ้านและภูมิปัญญาสืบไป

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ประชาชนมีบทบาท และมีจิตสำนึกในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อรักษา
ระบบนิเวศ อันเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมโดยรวม
3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปร ดังนี้
 - 1.1 ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน
 - 1.2 ตัวแปรตาม คือ
 - 1.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนใน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี 4 ด้าน ดังนี้
 - 1) ด้านการค้นหาปัญหา
 - 2) ด้านการวางแผน
 - 3) ด้านการปฏิบัติกิจกรรม
 - 4) ด้านการติดตามและประเมินผล
 - 1.2.2 บทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ขอบเขตของประชากร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว
ในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 75,898 คน โดยใช้สูตรของ ยามาเน่
(Yamane, 1973, 125 อ้างอิงใน ยุทธ ไกรวรรณ, 2553, 64) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน

3. ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษา ในช่วงเวลา ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2555 ถึง เดือน มีนาคม 2556 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ที่มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยว ได้มีส่วนในการคิดวางแผน ตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น และเข้าไปกำกับดูแลควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดความรัก ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่วัตถุประสงค์แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นการเดินทางพักผ่อน ประกอบกิจกรรมตามความสนใจหรือเพื่อประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานแต่ไม่ได้เป็นการเดินทางเพื่อไปทำงานหรือประกอบอาชีพเป็นหลัก

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการร่วมกันวางแผนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการติดตามประเมินผล

ด้านการค้นหาปัญหา หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ ในการสำรวจและเก็บข้อมูลของปัญหา ศึกษาสาเหตุของปัญหา เข้าร่วมประชุมเพื่ออภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมคิดและเสนอวิธีในการแก้ปัญหา ร่วมตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไข ปัญหาเพื่อพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน การร่วมกันระดมความคิดเห็น จัดทำแผนและการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ของประชาชนในการพัฒนา ส่งเสริมการปลูกป่าเพื่อทดแทนธรรมชาติ การดำเนินการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า และสัตว์น้ำในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ด้านการปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่ได้มีการตกลงร่วมกันของชุมชน การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือกำลังทรัพย์ มีการชักชวนหรือประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาของท้องถิ่น และการทำกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

ด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวตามแผนที่กำหนดไว้ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการติดตามและประเมินผล รวมทั้งการร่วมวิเคราะห์ผลดีผลเสียปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมาเพื่อหาแนวทางแก้ไข สรุปผลการดำเนินงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ในการรณรงค์รักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว การแจ้งเหตุร้ายแก่ผู้เกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยว การแนะนำจุดอันตรายของแหล่งท่องเที่ยว และการเข้าร่วมอบรมวิธีการช่วยเหลือผู้เกิดอุบัติเหตุในการท่องเที่ยวในพื้นที่

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนถึงฐานะทางสังคมของประชาชน

อายุ หมายถึง อายุของนักท่องเที่ยว แบ่งเป็นอายุน้อยกว่า 25 ปี อายุระหว่าง 25 – 35 ปี อายุระหว่าง 36 – 45 ปี และอายุมากกว่า 45 ปี

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา / ปวช. อนุปริญญา / ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักของนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น นักเรียน / นักศึกษา ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ แม่บ้าน / เกษตรกร

รายได้ต่อเดือน หมายถึง รายได้ที่เป็นเงินเดือนและรายได้พิเศษที่เป็นเงินเดือนของนักท่องเที่ยว ในระยะเวลา 1 เดือน แบ่งเป็น รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท รายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท รายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท รายได้ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท และ รายได้มากกว่า 20,000 บาท

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
4. นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประวัติของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนาประเทศของตนให้เจริญก้าวหน้า ทำให้ประเทศต่างๆ ทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาต่างพยายามพัฒนาการท่องเที่ยวของตนให้เจริญก้าวหน้า ด้วยการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวและให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังประเทศของตนมากที่สุด แต่เนื่องจากการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเป็นการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (Conventional Tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่เป็นหลัก ด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่ไม่คำนึงถึงผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่น ทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมถูกทำลายเกิดความเสื่อมโทรมไม่สามารถปรับปรุงคืนสู่สภาพเดิมด้วยตัวมันเองได้ ประกอบกับกระแสอนุรักษ์และเสียงเรียกร้องให้คืนสภาพความสมบูรณ์แก่ธรรมชาติได้ทวีความรุนแรงและต่อเนื่อง จนกระทั่งประมาณปี ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการท่องเที่ยวของคนกลุ่มหนึ่งในยุโรปและอเมริกาที่ไม่พอใจการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม โดยชี้ให้เห็นว่าโลกนี้มีทรัพยากรจำกัดไม่สามารถใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองได้อีกแล้ว และยังคงกล่าวหาว่าการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้

ทรัพยากรถูกทำลายไป จึงเกิดกระแสความคิดที่จะปรับกระบวนการและวิถีทัศน์ของการท่องเที่ยว
เสียใหม่ โดยมีสาเหตุมาจากแนวโน้ม 2 ประการ คือ

1. แนวโน้มเรื่องการอนุรักษ์ การเพิ่มขึ้นของประชากรและการถดถอยของภาวะ
เศรษฐกิจในหลายประเทศ มีแนวโน้มก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เพิ่มขึ้น จนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายและเสื่อมโทรม ยังผลที่ตามมาก็คือ
ความไม่ยั่งยืนของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

2. แนวโน้มเรื่องการท่องเที่ยว ในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมามนุษย์ได้เปลี่ยนแปลง
วิธีการใช้เวลาว่างในการเดินทางท่องเที่ยว โดยมีแนวโน้มที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวแบบผจญภัย
เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังอยากที่จะ
ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ไปเยือน โดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติและพื้นที่อนุรักษ์ประเภท
อื่นๆ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงวิธีการท่องเที่ยวนี้มีสาเหตุสำคัญจากการตื่นตัวและให้ความสนใจ
เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเภทอื่นๆ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงวิธีการท่องเที่ยวนี้มีสาเหตุสำคัญจาก
การตื่นตัวและให้ความสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็น
ปัญหาในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

จากแนวโน้มทั้ง 2 ประการดังกล่าวส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องการอนุรักษ์ทรัพยากร
ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง มีการโจมตีการท่องเที่ยวมากขึ้นว่าเป็น
อุตสาหกรรมที่ก่อผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และกระแส
เรียกร้องนี้ได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการตระหนักถึง
การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อันเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดการประชุมนานาชาติ
ด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแบบยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เมื่อเดือนมีนาคม
ค.ศ.1990 (พ.ศ.2533) หรือที่เรียกว่า Global'90 Conference จากผลการประชุมครั้งนี้ทำให้เกิด
หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้น ต่อมามีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและ
การพัฒนา (The United Nation Conference on Environment and Development: UNCED)
หรือ Earth Summit ที่นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ได้มีการลงนามรับรองเอกสารสำคัญ
เฉพาะ "แผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21" นับเป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงาน
ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิด
การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สำหรับประเทศไทยได้มีการตอบสนองกรพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างเด่นชัด
ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น โดยในปี พ.ศ.2555 - 2559

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ผลักดันให้เกิดนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนแห่งชาติ (National Ecotourism Policy) ขึ้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในขณะที่เดียวกันก็ได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2555)

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้มีผู้ให้นิยามความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 7) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวของกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยียนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนยาว

พิชญจันทร์ ทิพย์ประภา และปัญญา นำเพชร (2549, 14) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง เป็นการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวอีก ดังนั้นประชาชนในฐานะเจ้าของบ้านต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ในทุกๆ ด้าน

ภาณุรัตน์ ดีเสมอ (2552, 29) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งสู่การเอื้อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยให้การท่องเที่ยวทุกประเภทมุ่งหารายได้ทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันก็มุ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปพร้อมกันด้วย เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และผลประโยชน์ตอบแทนให้คืนสู่ชุมชนท้องถิ่น

รัฐกรณ์ แสงโชติ (2554, 20) กล่าวว่า คือ หลักการจัดการเพื่อให้รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยียนอย่างสม่ำเสมอ แม้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นก็ตาม แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาไว้อย่างคงมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ดั้งเดิมไม่เสื่อมคลาย เป็นธุรกิจบริการที่มีผลกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอก็ตาม ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นจะต้องไม่เกิดขึ้น หรือหากมีต้องมีผลกระทบน้อยที่สุด จึงสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้ยาวนาน

จากการศึกษาความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วน

ต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เชอร์ลีย์ เอลเบอร์ (Shirley Elber, 1992 อ้างอิงใน ญาณีกรณ์ ธรรมโชติ, 2549, หน้า 26)

ได้ให้หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าประกอบด้วย

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและ วัฒนธรรม (Using Resource Sustainable) เป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางในการทำธุรกิจระยะยาว
2. การบริการที่มีมากเกินไปจนความจำเป็นและลดผลเสีย (Reducing Over - Consumption and waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวและ เป็นการเพิ่มคุณค่าของการท่องเที่ยว
3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของวัฒนธรรม สังคมและธรรมชาติ (Maintaining Diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
4. การประสานงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Integrating Tourism into Plan) ช่วยขยาย ศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยพิจารณาด้านราคาและ คุณค่าของสิ่งแวดล้อม (Supporting Local Economic) ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยัง ป้องกันสิ่งแวดล้อมมิให้ถูกทำลายอีกด้วย
6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว (Involving Local Communities) ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชาชนและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยัง ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวอีกด้วย
7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) มีความจำเป็นในการที่จะ ร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งให้ผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน
8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติใน การพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคคลท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing Tourism Responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวและเคาร์พในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) จำเป็นต่อการแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวและนักลงทุน

ลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดร.ธานี เหมพันธ์ (2544 อ้างอิงใน ญาณิกรณ์ ธรรมโชติ, 2549, หน้า 25) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง หมายถึง ความต่อเนื่องในทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการต่อเนื่องของวัฒนธรรม ซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถมอบประสบการณ์ันทนาการที่ดีให้นักท่องเที่ยว

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยเน้นคุณภาพของ 3 ส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และขีดความสามารถของทรัพยากร

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล หมายถึง ความสมดุลระหว่างความต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และขีดความสามารถของทรัพยากร

ญาณิกรณ์ ธรรมโชติ (2549, หน้า 24) ได้กำหนดลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททุกแห่ง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับ

ธรรมชาติและวัฒนธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว

6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

วาทีนี วิฑิตคามเมธิกุล และสิริอร นาควงษ์ (2551, หน้า 58) ได้กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องดำรงอยู่ได้
2. มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยียนอย่างสม่ำเสมอ

3. ทรัพยากรท่องเที่ยว (แหล่งท่องเที่ยว) ยังคงรักษาความสวยงาม และดึงดูดให้คนเข้ามาท่องเที่ยวไม่เสื่อมคลาย

4. กิจกรรมบริการมีกำไร

5. ผลกระทบธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม จะต้องมีน้อยที่สุด หรือไม่มีผลกระทบเลย

6. ต้องมีการจัดการที่ดี

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเล็งเห็นว่าเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของให้ยั่งยืนนั้น ควรมีองค์ประกอบด้วยกัน 4 ประการ คือ

1. การดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมท่องเที่ยว

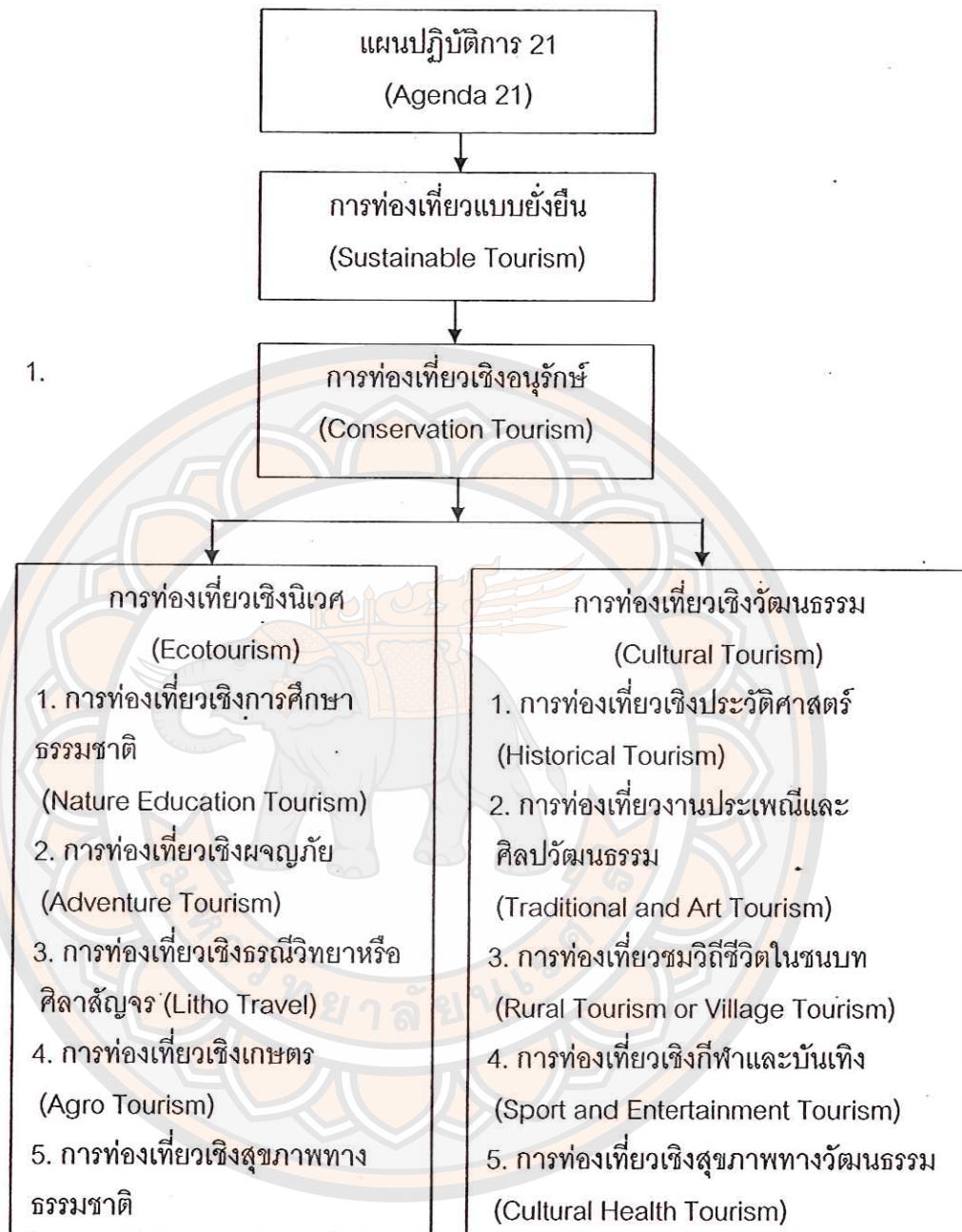
2. การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว

4. การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 13) แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ทำให้การท่องเที่ยวในหลายประเทศต้องปรับตัวสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย และจากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนี้นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แล้วจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็นำไปสู่การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่อีก ดังภาพ 1

ภาพ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 2

ที่มา: บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 13

1. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Ecotourism)

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีลักษณะเฉพาะตัวในการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติแล้วได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน รู้คุณค่าของการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวก็ให้บริการอย่างดี ให้ความรู้และมีแนวทางปฏิบัติเพื่อสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์ธรรมชาติ อีกทั้งนํารายได้บางส่วนกลับไปทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอย่างยุติธรรม ซึ่งสามารถแบ่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้เป็น 5 ประเภทคือ

1.1 การท่องเที่ยวเชิงการศึกษาธรรมชาติ (Nature Education Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนจะเข้าไปเที่ยวและได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น ผจญภัย มีความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาหรือศิลาสัญจร (Litho Travel) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อชมความงามภูมิทัศน์ที่มีความแปลกจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นโลก และซากบรรพชีวิตรหรือฟอสซิล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) เป็นการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และความเพลิดเพลินในพื้นที่เกษตรกรรมนั้นๆ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ให้ได้ประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่เกษตรกรรมแห่งนั้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับว่าเหมาะสมกับประเทศไทยเพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นเกษตรกร

1.5 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ (Natural Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือรักษาฟื้นฟูสุขภาพทางธรรมชาติ เช่น การอาบน้ำแร่หรือการอาบน้ำพุร้อน การออกกำลังกายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น โดยเน้นการดูแลสุขภาพทั้งกายใจของนักท่องเที่ยวด้วยวิถีทางธรรมชาติบำบัด

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งศึกษา ความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ และมีความเข้าใจวัฒนธรรมใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีจิตสำนึก ต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ การท่องเที่ยวด้วย ซึ่งสามารถแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็น 5 ประเภทคือ

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยว ไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น พื้นฐานของ ความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and Traditional Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์และศึกษาความเชื่อ การยอมรับ นับถือ มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อรักษามรดก ทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism or Village Tourism) เป็น การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์ พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ศึกษางานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ การรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อ การจัดการการท่องเที่ยว

2.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและบันเทิง (Sport and Entertainment Tourism) เป็น การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรม การท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขัน การกีฬา ในขณะเดียวกันก็ได้ไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรายการกีฬา ทำให้ ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ

มีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2.5 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่ออย่างมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน กิจกรรมของมนุษย์ที่เรียกว่า การพัฒนานั้น ได้ก่อให้เกิดผลในทางลบอย่างมาก การพัฒนามักนำไปสู่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ การเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองต่อผลของการพัฒนาทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ นี้ เรียกว่า "การเคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน" (International Institute for Environment and Development [IIED], 1989) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ตามแนวทางของ IIED (1989) จึงได้แก่ การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ไปขัดขวางความสามารถคนในรุ่นต่อไป ในการที่จะได้รับสิ่งที่สนองความจำเป็นพระธรรมปิฎก (อ้างอิงใน พระมหาทองมา ไบทัตทิม, 2550, หน้า 29) กล่าวถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ประชาชนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอม ยอมลดความสามารถของเขาในการที่จะตอบสนองความต้องการของเขาเอง

วิวัฒน์ชัย อัครถาวร (อ้างอิงใน พระมหาทองมา ไบทัตทิม, 2550, หน้า 29) กล่าวว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและของสถาบันต่างๆ ทางสังคม เช่น สถาบันทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และสื่อมวลชน ในหลายมิติ ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม และระบบคุณค่า เป็นการเปลี่ยนแปลงจากเชิงปริมาณไปสู่เชิงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ปลอดภัยจากระบบผูกขาดทางเศรษฐกิจ และผูกขาดอำนาจทางการเมือง เอื้ออำนวยต่อระบบเศรษฐกิจนั้นให้สามารถเพิ่มผลผลิตอย่างมีคุณภาพระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม สร้างความเสมอภาคทางโอกาส ขจัดความยากจนให้แก่ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่พัฒนานั้นๆ

ไพบูลย์ วัฒนธรรมศิริ (อ้างอิงใน พระมหาทองมา ไบทัตทิม, 2550, หน้า 30) กล่าวว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถดำเนินไปได้อย่างมั่นคง ราบรื่น โดยไม่เกิดภาพที่ไม่พึงปรารถนา อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนา

พระมหาทองมา ไบทัตทิม (2550, หน้า 31) กล่าวว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่มีผลกระทบในทางลบต่อความต้องการของคนรุ่นต่อไปในอนาคต

ฐิติวัฒน์ นวลละออง (2550, หน้า 22) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นมีลักษณะเป็นการพัฒนาที่บูรณาการ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม คือองค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์ประกอบและมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือมีดุลยภาพ

จำลอง โพธิ์บุญ (2550, หน้า 8) กล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 ประการ คือ

1. การพัฒนาต้องสามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ได้ ซึ่งความจำเป็นพื้นฐาน ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการมีงานทำ ต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่ยากจน ชาติแคว้นเป็นอันดับแรก

2. การพัฒนาไม่ได้มีขีดจำกัดที่ตายตัวแต่ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีที่เราใช้ในองค์การทางสังคมซึ่งเราสามารถจัดการและปรับปรุงเทคโนโลยีที่ใช้ให้เหมาะสมกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแนวทางใหม่ได้ โดยสรุป การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ

3 ด้าน พร้อมกันไป คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและความเสมอภาค ด้านระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดปรากฏตามภาพ 2

ภาพ 2 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ที่มา: จำลอง โพธิ์บุญ, 2550, หน้า 8)

สรุปได้ว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยมีการเปลี่ยนตามโครงสร้างของสังคม ให้สามารถเพิ่มผลผลิตอย่างมีคุณภาพระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม สร้างความเสมอภาคทางโอกาส ลดปัญหาความยากจนให้แก่ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่พัฒนา ไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อความต้องการของคนรุ่นต่อไปในอนาคต

ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีนักวิชาการให้นิยามความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้ประมาณ เทพสงเคราะห์ และสุนีย์ ลิ้มบุญย์ (2549, หน้า 14) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หมายถึง หลักการจัดการเพื่อให้รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยียนอย่างสม่ำเสมอ แม้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นก็ตาม แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวก็ยังคงรักษาไว้อย่างมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ดั้งเดิมไม่เสื่อมคลาย เป็นธุรกิจบริการที่มีผลกำไรแต่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอก็ตาม ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นจะต้องไม่เกิดขึ้น หรือหากมีต้องเป็นผลกระทบที่น้อยที่สุด จึงสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้นานที่สุด

นภดล นพรัตน์ (2551, หน้า 23) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง หลักการจัดการเพื่อให้รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยียนอย่างสม่ำเสมอ แม้มีจำนวนมากขึ้นก็ตาม แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาไว้อย่างคงมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ดั้งเดิมไม่เสื่อมคลาย

ธรรมจัญญู เพ็ชรไทย (2551, หน้า 26) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง กระบวนการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยว ผู้วิจัย สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการร่วมกันวางแผนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประมาณ เทพสงเคราะห์ และสุนีย์ ลิโพบูลย์ (2549, หน้า 14) ได้กล่าวถึงหลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติในการทดแทนฟื้นฟู ให้สามารถผลิตและให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไป โดยไม่ถดถอยหรือเสื่อมโทรมตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและความต้องการของชุมชน

2. มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมในท้องถิ่น

3. ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

4. ให้ผู้มาเยือน นักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรและวิถีชีวิต

5. เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับประเทศ

6. เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจและการติดตามตรวจสอบ

ชาคริต ชัยบำรุง (2554, หน้า 43) กล่าวถึง หลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. สมาชิกชุมชนจะต้องควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน กำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะต้องได้รับการทำนุบำรุงและส่งเสริม รวมทั้งการร่วมกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ

2. นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวควรพัฒนาขึ้นจากความร่วมมือของกลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

3. การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจะต้องรวมถึงโอกาสในการจ้างงานที่มีคุณภาพ การจัดการที่ดีและเหมาะสมกับคนในพื้นที่

4. การกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวควรเป็นไปอย่างกว้างขวางในแต่ละพื้นที่

5. การให้ความเสมอภาคระหว่างคนรุ่นต่างๆ การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับคนรุ่นต่อไป

6. การวางแผนระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7. ความกลมกลืนระหว่างนักท่องเที่ยวและสถานที่ชุมชน

ลักษณะการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภราเดช พยัฆวิเชียร (2548, หน้า 5) ได้กล่าวถึงลักษณะ 6 ประการของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประกอบด้วย

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นกับภูมิภาค ควรส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อนการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่าง

ค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยว ระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่

2. การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (Local Participation) ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3. ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว (Scale of Tourism Development) ควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้การท่องเที่ยวได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการรับรองการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้การท่องเที่ยวได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ

4. การใช้วัสดุและผลผลิตจากท้องถิ่น (Local Product) ควรสนับสนุนการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นในการก่อสร้าง ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากผลผลิตต่างๆของคนในท้องถิ่นซึ่งจะช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

5. การกระจายรายได้ (Income Distribution) การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบที่จะนำรายได้เข้าท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ระยะยาวของชุมชน

6. การจ้างงาน (Employment) คุณภาพของงานสำหรับคนในท้องถิ่นควรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือ มุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความน่าสนใจและได้รับผลตอบแทนสูง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 58 - 61) กล่าวว่า ในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวตามหลักวิชาการนั้นมิใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม จึงต้องมีหลักในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สำคัญอยู่ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zonning)
2. การกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว
3. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมยั่งยืนเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว
4. การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวแต่พื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว

5. การให้การศึกษาดังผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากร ท่องเที่ยว

6. การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้

7. การจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอ

จากการศึกษาแนวคิดหลักการและลักษณะการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่า หลักการและลักษณะการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง มีการส่งเสริม การท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่น เข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้วัสดุหรืออุปกรณ์มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริม ให้ชุมชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2549, หน้า 25) กล่าวถึง องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ดังนี้

1. ด้านแผนการจัดการและพัฒนาลิขสิทธิ์ทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ขีดความสามารถการรองรับการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภูมิศาสตร์การจัดการพื้นที่ ตามวัตถุประสงค์ เส้นทางเดิน-ทางเท้า ศูนย์วิทยาศาสตร์ การให้บริการ ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ด้านแผนการตลาดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การกำหนดอัตราในการเดินทาง ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด จิตวิทยาการบริการ การวางแผน การตลาด การจัดแพคเกจทัวร์ พันธมิตรทางธุรกิจ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 20 - 22) กล่าวถึง องค์ประกอบของการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็น จุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและ บริการการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมิน ศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนา เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่สภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบ ด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนารูปร่างด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีการติดตามประเมินผลกระทบท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นเป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 6 ด้านดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาสร้างเป็นรูปได้ในภาพ 3

ภาพ 3 องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา: บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 22)

จากนิยามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดการพัฒนาต่างๆ ที่เน้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เน้นการให้ชุมชนตระหนักและตัดสินใจในการดำเนินการร่วมกัน เช่น การพึ่งพาตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการพัฒนาวัฒนธรรมชุมชน ฯลฯ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งสิ้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความหมายของชุมชน

นักวิชาการได้ให้นิยามความหมายของชุมชนไว้หลากหลาย ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549, หน้า 12) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง องค์การทางสังคม อย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งที่ปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐาน ส่วนใหญ่และสามารถแก้ไขปัญหาล้วนใหญ่ของตนเองได้

จีรพรรณ กาญจนะจิตรา (2549, หน้า 11) กล่าวว่า ชุมชน ตามแนวความคิดของ Roland Warran ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่ม มารวมกันกันอยู่ในอาณาเขตและ ภายใต้กฎหมายและข้อบังคับเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน และมีผลประโยชน์ คล้ายๆ กัน มีแนวพฤติกรรมอย่างเดียวกัน เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือพูดอีกอย่าง ก็คือ มีวัฒนธรรมร่วมกัน

สนธยา พลศรี (2548, หน้า 23) กล่าวว่า ความหมายตามแนวคิดของ (Arthur Dunham) ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มมนุษย์กลุ่มหนึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้าง แน่นนอนและติดต่อกันตลอดทั้งมีส่วนสำคัญของชีวิตต่างๆ ไปอย่างเดียวกัน เช่น มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีและแบบแห่งการพูด

เจลิยว บุรีภักดี (2545, หน้า 38) กล่าวว่า ชุมชน (Community) หมายถึง กลุ่มคนหรือ บริเวณที่กลุ่มคนนั้นๆ อยู่รวมกันได้ทั้งๆ ที่แต่ละคนแตกต่างกันหรือหลากหลายในชุมชนนั้น เช่น ความแตกต่างในการความต้องการ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง พื้นที่หรือบริเวณทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคน เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด นอกจากนี้ ยังหมายถึงกลุ่มทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กันตามบรรทัดฐานทางสังคมมีความผูกพันและ มีความเป็นปึกแผ่นกัน อาจหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีสายสัมพันธ์เดียวกัน เช่น ครอบครัว เผ่าชน ต่างๆ

องค์ประกอบของชุมชน

ประเวศ หอมชื่น (2551, หน้า 12) ได้ระบุสิ่งที่เป็นองค์ประกอบของชุมชนได้แก่ดังต่อไปนี้

1. คนหรือประชาชนในชุมชน ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มประชาคม
2. สถาบันทางสังคม ได้แก่ วัด โรงเรียน องค์กรศาสนา
3. ฝ่ายบริหารชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
4. อาณาเขตทางภูมิศาสตร์
5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี ความเชื่อต่างๆ
7. ทรัพยากรชุมชน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรอื่นๆ

8. หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ราชการส่วนภูมิภาค หน่วยงานรัฐจากส่วนกลาง

9. ประชาสังคมภายนอกชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ นักพัฒนา นักวิชาการ นักธุรกิจ สถานประกอบการ ฯลฯ

10. องค์กรท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation)

กระบวนการพัฒนาที่ผ่านมาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างยอมรับกันว่า การพัฒนาที่มุ่งแต่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยมิได้ยึด "คน" เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาหรือมิได้ให้ประชาชนเข้ามามี "ส่วนร่วม" นั้น ส่งผลให้บังเกิดความล้มเหลวของการพัฒนา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาที่ทอดทิ้งประชาชน ประชาชนกลายเป็นผู้ร่วม (Passive participation) ในการพัฒนา ไม่ได้เป็นผู้ที่มีส่วนให้หรือ มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการพัฒนา (Active participation) ปัจจุบันถนนทุกสายของการพัฒนาได้มุ่งไปสู่ "การมีส่วนร่วม" ซึ่งถือว่่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะเข้ามาแสดงความคิดเห็น ในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ของชุมชนและท้องถิ่น

แนวทางในการพัฒนาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการแสวงหาวิธีการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายและบทบาทของนักพัฒนาที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและอุดมการณ์ในการพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนมากกว่าการพัฒนางาน ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้บริการเป็นผู้กระตุ้นปลุกประชาชนให้ตื่น และสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม อุทิศตนสัมผัสใกล้ชิดกับปัญหาของประชาชน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึงประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการตัดสินใจในโครงการพัฒนาและร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน อันจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการเพื่อให้บรรลุ "การพึ่งตนเอง" ของชุมชน อันเป็นเป้าประสงค์

นักวิชาการได้ให้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลากหลาย ดังนี้

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้า ร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน

แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546, หน้า 114) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมชุมชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมชุมชน สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมชุมชน หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ที่มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยว ได้ มีส่วนในการคิดวางแผน ตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วม ในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น และเข้าไปกำกับดูแล ควบคุมพัฒนาท้องถิ่นของตนมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนทางการท่องเที่ยว

นักวิชาการได้ให้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนทางการท่องเที่ยวไว้หลากหลาย ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) กล่าวว่า แนวความคิดของการมีส่วนร่วมทำเน้น การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก โดยได้รวมถึงการมีส่วนร่วมกับทุกองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน

สินธุ์ สโรบล (2545) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยว หมายถึง การมีสิทธิ์ในการควบคุม ดูแลกระบวนการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นการสำรวจ วางแผน จัดการ ดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้ว ยังชี้ถึงความสำคัญของท้องถิ่นและเป็นกระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนอีกด้วย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน เป็นการเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่น เข้ามาร่วมในฐานะ เจ้าหน้าที่หรือนักวางแผน มีการเรียนรู้ร่วมกัน และเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องฝึกฟังความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผน กำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรัก

ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทุกขั้นตอน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนทางการท่องเที่ยว หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนเริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลของท้องถิ่น การระบุปัญหาและทางเลือกในการแก้ปัญหา การเตรียมการจัดการ การระบุแผนงาน การควบคุมดูแลและการใช้ทรัพยากร รวมทั้งมีโอกาที่จะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่นนั้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรัก ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

ลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการได้ให้นิยามความหมายลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลากหลาย ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2548, หน้า 164 - 167) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจผิดแผกต่างกันไปตามเศรษฐกิจของประเทศนโยบายและโครงสร้างการบริการ รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนา เพื่อมุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน ซึ่งได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน คลอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคม ได้ร่วมกิจกรรมอันจะนำไปสู่ความมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตย คือ การเอื้อให้เกิดความพยายามพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผนและการดำเนินการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจไม่ว่าระดับท้องถิ่นภูมิภาคและระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับผลประโยชน์ที่ได้รับ

นรินทร์ แก้วมีศรี (2531 อ้างอิงใน นกค วัฒนธรรม 2545, หน้า 14 - 15) กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ประชาชนในพื้นที่ต้องมีการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา การร่วมคิด และหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์

ต่อชุมชน ร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานให้บรรลุตามผลที่กำหนดไว้และร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว ซึ่งประกอบไปด้วย

2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา และร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ นับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญ เพราะถ้าหากว่าบุคคลในชุมชนยังไม่สามารถ เข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองแล้ว การจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่างๆ ก็ไม่อาจ เลือ่อำนวยประโยชน์ต่อชุมชนนั้นได้ เพราะบุคคลในชุมชนนั้นจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็น ความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับ คือ บุคคลในชุมชน ซึ่งเป็นผู้อยู่กับปัญหาจะเป็น ผู้รู้จักปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด แต่เขาจะมามองปัญหาตนเองได้ไม่ชัดเจน หรือไม่เข้าใจแก่นแท้ ของปัญหา ต่อมาเมื่อมีบุคคลมาช่วยชี้แนะเขาจึงมองสาเหตุของปัญหาของตนเองได้เด่นชัดขึ้น ดังนั้น บุคคลในชุมชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเรียนรู้ปัญหา และวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง ทั้งการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหานั้นๆ ต่อไป

2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรม เมื่อบุคคลในชุมชนได้เรียนรู้ ปัญหาของตนเองแล้วขั้นตอนนี้ต่อไปของการมีส่วนร่วม คือ ต้องให้บุคคลเรียนรู้ในเรื่องของ การวางแผนและดำเนินกิจกรรม การแสวงหาแหล่งทรัพยากรหรือความช่วยเหลือเพื่อจะ มา สนับสนุนกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้บุคคลยังต้องมีส่วนร่วมใน การกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน การแก้ไขปัญหาก็ทำได้หลายวิธีที่ดีที่สุดในเรื่อง ดังกล่าว ผู้ที่ให้ความรู้ซึ่งควรมีประสบการณ์มากกว่าจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำจนกระทั่งบุคคล เหล่านั้นสามารถตัดสินใจได้ว่า จะเลือกใช้วิธีใดในการแก้ไขปัญหานั้นๆ และชุมชนเผชิญอยู่

2.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวจะสร้าง ความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของให้เกิดกับบุคคลและชุมชนได้ดี นอกจากนั้นการปฏิบัติงานด้วยตนเอง อาจจะทำให้ตนเองและชุมชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะ ดำเนินกิจกรรมนั้นด้วยตัวเองพร้อมทั้งร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการนั้นๆ ด้วย

2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การประเมินผลด้วยตัวเองจะทำให้ บุคคลและชุมชนตระหนักว่ากิจกรรมที่ตนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งหมดนั้นดีหรือไม่เพียงไร และควรพิจารณาว่าจะดำเนินต่อไปอย่างไร ทำให้บุคคลได้เรียนรู้และประโยชน์ของ การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลถึงการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และส่งผลถึงการดำเนิน

กิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปให้ประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้มากขึ้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 175) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชน มี 2 ลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนอย่างแท้จริง เป็นการให้ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาทางการท่องเที่ยว การร่วมคิดและหาวิธีการแก้ปัญหาทางการท่องเที่ยว การร่วมวางนโยบาย วางแผนตัดสินใจ คิดหาวิธีการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานการท่องเที่ยวให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ และร่วมควบคุมติดตามประเมินผลแผนการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนอย่างไม่แท้จริง เป็นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการท่องเที่ยวที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด, กระทรวง ศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2546, หน้า 116) กล่าวว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนามี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 178) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะต้องมีการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน คือ

1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงตลอดถึงความต้องการของชุมชนด้วย
2. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชนและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ด้วย
3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนมากที่สุด
4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเองหรืออาจร่วมลงทุนในรูปแบบสหกรณ์ก็ได้
5. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผลแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วม 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา หมายถึง การสำรวจและเก็บข้อมูลของปัญหา ศึกษาสาเหตุของปัญหา เข้าร่วมประชุมเพื่ออภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมคิดและเสนอวิธีในการแก้ปัญหา ร่วมตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ต่อไป
2. ด้านการวางแผน หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน การร่วมกันระดมความคิดเห็น จัดทำแผนและการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ของชุมชนในการดำเนินการใช้ทรัพยากร เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่ได้มีการตกลงร่วมกันของชุมชน การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือกำลังทรัพย์ มีการชักชวนหรือประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับจากทรัพยากรท้องถิ่นในท้องถิ่น ผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุ ด้านจิตใจและตัวเงิน เพื่อเป็นส่วนกระตุ้นให้กิจกรรมการท้องถิ่นในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้

5. ด้านการติดตามและประเมินผล หมายถึง การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวตามแผนที่กำหนดไว้ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการติดตามและประเมินผลรวมทั้งการร่วมวิเคราะห์ผลดีผลเสียปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมาเพื่อหาแนวทางแก้ไข สรุปผลการดำเนินงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่

ระดับการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 17) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - 3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - 3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่น นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้
 1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
 2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
 - 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่องๆ
 - 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่างๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้น
 - 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้

2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นๆ

2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน

2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

กลวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน

โกวิทย์ พวงงาม (2545, หน้า 11) กล่าวว่า กลวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายวิธีที่สำคัญมี ดังต่อไปนี้

1. การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมอภิปรายหรือเนื้อหาสาระของ แผนงานหรือโครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน
2. การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบ ต่อความเป็นอยู่ของเขา
3. การให้คำปรึกษาแนะนำ ประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการ บริหารโครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบ เข้ามีส่วนร่วม รับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย
4. การสำรวจ เป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างทั่วถึง
5. การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือก ตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร
6. การจัดทัศนศึกษา เป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการ ก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
7. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น
8. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยรวม
9. การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม
10. การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันที่

แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2546, หน้า 118) กล่าวถึง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการคือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1.1 จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ ร่วมกันในประเด็นต่างๆ

1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

1.3 อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ

1.4 ลงมือปฏิบัติจริง

1.5 ถ่ายทอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและ ความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการ พัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 285) ได้กล่าวถึง แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ ว่าควรมีการพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ดำเนินการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการในการพัฒนาการท้องถิ่นที่ยั่งยืนในพื้นที่ของตนเองโดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อม และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการการท้องถิ่นที่ยั่งยืน

2. ดำเนินการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท้องถิ่นที่ยั่งยืนในสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกระบบแก่เยาวชน ประชาชน หรือผู้นำท้องถิ่น

3. ส่งเสริมให้ธุรกิจท้องถิ่นรวมตัวกันเป็นชมรม หรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาการท้องถิ่นที่ยั่งยืนและเพื่อความเข้มแข็ง มีอำนาจต่อรองทางการตลาดอันจะ

นำให้ธุรกิจท่องเที่ยวท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ในเชิงธุรกิจ โดยให้องค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาแนะนำการจัดการ

4. ในการดำเนินการใดๆ ก็ควรที่จะคำนึงถึงทรัพยากรของท้องถิ่นเป็นอันดับแรกไม่ว่าจะเป็นบุคลากร วัตถุดิบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเอกลักษณ์ลักษณะทางท้องถิ่นนั้นๆ

นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1. วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวมในอนาคต เป็นการคาดหวังเป้าหมายสูงสุดหรือผลของการพัฒนา ที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งระบบ เพื่อให้สามารถตอบสนองกระแสความต้องการด้านอนุรักษ์ กระแสความต้องการของตลาด และกระแสของการพัฒนาคน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมาย ขั้นตอน และวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบ สามารถกำหนดผลสำเร็จของการจัดการและโครงข่ายความเชื่อมโยงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการปรับสภาพความสมดุลของกระแสความต้องการของแต่ละด้านในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาระบบนิเวศ การจัดการในกระบวนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถควบคุมขนาดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยเฉพาะองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและองค์การบริหารการจัดการ ซึ่งจะมีประสิทธิผลให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถอำนวยประโยชน์ ดำรงสถานภาพ บทบาทหน้าที่ และพันธุ์สัตว์ได้ตามสภาพธรรมชาติ นักท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป มีจิตสำนึกและมีความตระหนักในการอนุรักษ์ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และมีขีดความสามารถในการจัดการ เกิดความภูมิใจ และยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน

กล่าวโดยสรุป วิสัยทัศน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (ในระยะ 10 ปี) คือ "การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสืบไป"

จุดมุ่งหมายสูงสุด (Super Goal) ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คงสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่ดี และประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจุดมุ่งหมายเฉพาะในระยะแรกของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงประกอบด้วย

1.1 ให้มีแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ ที่ได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการรักษา ระบบนิเวศที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยมีการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว

1.2 ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเพื่อรักษา ระบบนิเวศ อันเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมโดยรวม

1.3 ให้มีการจัดการที่ประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตามบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน โดยมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันและมีการศึกษาร่วมกันอย่างมีระบบ ทั้งนี้ต้องมีการจัดการ อย่างมีส่วนร่วมที่เสมอภาคและเป็นธรรมของประชาชนท้องถิ่น ในกระบวนการท่องเที่ยวในด้านการจัดการ กำกับ ดูแล และการประกอบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างเหมาะสม เสริมสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ประชาชนสามารถรักษา วิถีชีวิตที่ดี ชีวิตและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงด้วยความสมัครใจ

1.4 ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกลมกลืนกับทรัพยากร โดยคงรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน รักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและสังคมของพื้นที่ และมีบรรยากาศการท่องเที่ยวที่ให้ความมั่นใจและความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

1.5 ให้นักท่องเที่ยวแบบยั่งยืนชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพ เดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทยมากขึ้น นักท่องเที่ยวชาวไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวแบบยั่งยืนภายในประเทศอย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป และมีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อย่างเหมาะสม

2. นโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.1 นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงกำหนดให้มโนนโยบายหลักดังนี้

2.2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกระทบ และฟื้นตัวได้ยาก

2.2.2 การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มี

อยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากเน้นในการแปร
ประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

2.2.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้
การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญ
ทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

2.2.4 การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และ
วัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้
ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

2.2.5 ให้ความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นความจำเป็น
อันดับต้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน
ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการ
ที่เหมาะสม

2.2.6 นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ
อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้
มีการจัดสรร และกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

2.2.7 สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน
เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

2.2.8 มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่ง
ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

2.2.9 จัดทำแนวทางปฏิบัติหรือคู่มือการจัดการ (Code of Conduct)
แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างถูกต้อง

2.2.10 จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน
โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

2.2 นโยบายด้านต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการจัดการที่ประสานการจัดการ
ในด้านต่างๆ ภายใต้หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และองค์ประกอบในเชิงระบบ
ของการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจน
ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ อย่างไรก็ตาม นโยบายการจัดการได้กำหนดแนวทางด้านต่างๆ 6 ด้าน

ซึ่งสามารถกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพได้ นโยบายเฉพาะด้าน มีดังนี้

2.2.1 นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

- 1) กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนให้ยกเลิกการท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบาง สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดพื้นที่เหมาะสมในเขตอนุรักษ์
- 2) สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศนอกเขตอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่พหุธรรมชาติ พื้นที่เอกชนและเขตชุมชน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 3) วางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามขอบเขตของขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตสงวนเพื่อการศึกษาและรักษาสีงแวดล้อม เขตกันชน และเขตพื้นที่
- 4) สนับสนุนการพัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยว และโครงข่ายการท่องเที่ยว ในท้องถิ่นระดับกลุ่มพื้นที่ให้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยให้มีการกระจายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับที่สามารถทดแทนแหล่งท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถในการรองรับได้
- 5) สนับสนุนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารในการเดินทาง เพื่อใช้ในการจัดการ การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้สมดุลกับความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่ และการถ่ายเทนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอย่างเป็นระบบ
- 6) กำหนดมาตรการการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เข้มงวดมากขึ้น และให้การสนับสนุนการประกอบการที่มีมาตรการถูกต้องเหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรม
- 7) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุม คุณภาพ ตรวจสอบ และการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว
- 8) สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการวางแผนและจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.2.2 นโยบายด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

- 1) กำกับ ควบคุม ดูแล การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยให้เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่ถือเอา

การปฏิบัติในสนามเป็นบทเรียนของการศึกษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบของกิจกรรมที่มีต่อ
ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

2) จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในระบบโรงเรียน และสถาบันการศึกษาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้น
ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน

3) สนับสนุนสื่อสารมวลชนและสื่อข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่ส่งเสริม
การศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สำหรับใช้เป็นข้อมูลคู่มือและ
อุปกรณ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง

4) สนับสนุนงบประมาณในการจัดสื่อความหมายธรรมชาติที่มีคุณภาพ
ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

5) ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่มาสื่อความกับ
นักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้
นักท่องเที่ยวได้รับความรู้อย่างแท้จริง และเป็นการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

6) ขยายการให้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้แก่บุคลากร
ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดและเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ ในระยะต้นให้มุ่งเน้นการพัฒนา
ความรู้และจิตสำนึกของบุคลากรในภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีศักยภาพสูง และมีบทบาท
ในกระบวนการท่องเที่ยว

2.2.3 นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

1) พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึง
การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและ
บริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆ
และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2) สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ
ยั่งยืน ในรูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่าย
ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจ
และดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ

3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และ
ติดตามประเมินผลตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รวมทั้ง

ปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

4) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5) แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณของภาครัฐให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชนท้องถิ่นตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุมกำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6) สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มความรู้ ทักษะ และการมีจิตสำนึกในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

7) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในด้านการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อย่างมีอิสระและสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

2.2.4 นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว

1) กำกับส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับการท่องเที่ยว ละเว้นหรือชะลอการส่งเสริมตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่พร้อม ง่ายต่อการถูกกระทบกระเทือนจากการท่องเที่ยว

2) สนับสนุนการตลาดในรูปแบบประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตลอดโปรแกรม และแบบผสมผสานกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้มีการกระจายนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

3) ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมแบบยั่งยืน สำหรับกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมุ่งเน้นในกลุ่มเยาวชน กลุ่มแรงงาน และเกษตรกรเป็นพิเศษ ทั้งนี้รวมถึงการจัดการศึกษาและกิจกรรม ตอบสนองตลาดต่างประเทศด้วย

4) ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวแบบยั่งยืนให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการให้การศึกษา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนมีสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้มาตรฐานในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการอย่างเต็มที่

5) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในลักษณะที่มีความเข้มงวดมากเป็นพิเศษ ภายใต้การจัดให้มีการพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรที่อยู่เหนือความต้องการส่วนบุคคล

6) ส่งเสริมการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวแบบยั่งยืนภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย และมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในภูมิภาค

2.2.5 นโยบายด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว

1) จัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามควร ให้เหมาะสมกับพื้นที่และกิจกรรม โดยเน้นด้านความปลอดภัยเป็นหลัก

2) สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัด เหมาะสมตามความจำเป็นและตามขนาดพื้นที่ท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สนับสนุนใช้พลังงานทดแทนลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่หมดเปลืองในกิจกรรมการท่องเที่ยว

3) สนับสนุนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม สร้างโครงข่ายที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวและโครงข่ายการมีส่วนร่วมทุกระดับเพื่อการติดต่อสื่อสารการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

4) สนับสนุนให้บริการการท่องเที่ยว ดำเนินการโดยภาคเอกชนหรือองค์กร หรือประชาชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรองรับ ทั้งนี้ให้มีกรอบการพัฒนาด้านการบริการที่มีขนาด รูปแบบ และคุณภาพการบริการ ตามแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

5) การจัดบริการของรัฐในพื้นที่ที่จำเป็น จะต้องมีขนาดและบริการที่พอเหมาะ โดยมุ่งเน้นการช่วยเหลือและเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับรูปแบบและกิจกรรม ของการท่องเที่ยวนั้นๆ การจัดบริการต้องไม่เป็นการแสวงกำไร หรือแข่งขันกับภาคเอกชน แต่ควรให้มีเป็นรายได้เสริมสำหรับการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากร

6) การจัดการบริการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้คำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและการกระจายรายได้แก่ชุมชน และประชาชนท้องถิ่น

7) กำหนดมาตรฐานและมาตรฐานในการควบคุมและส่งเสริมการบริการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างมาตรฐานการจูงใจการให้การรับรองมาตรฐานการบริการ และการให้รางวัล เป็นต้น

2.2.6 นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

1) สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพ โดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่นๆ การตอบแทนในรูปแบบของรางวัล เป็นต้น

2) สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยการให้ยืมหรือให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ

3) ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขององค์กรประชาชน

4) สนับสนุนด้านงบประมาณ และสิทธิประโยชน์แก่องค์กรพัฒนาเอกชนในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และการสนับสนุนการพัฒนาของประชาชนท้องถิ่น

5) ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมแบบยั่งยืนการจัดการบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศ หรือลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทิศทางที่ดีขึ้นโดยตลอด ในระยะที่ผ่านมา อัตราการเติบโตการท่องเที่ยวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น จะเน้นที่การพัฒนาและให้ความสำคัญต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยต้องการให้เป็นเมืองแห่งการศึกษาและน่าอยู่อาศัย ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนขึ้น เช่น โครงการอนุรักษ์ชายหาดร้อยไมล์ทะเล เพื่อเฉลิมพระเกียรติถวายสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นโครงการต่อยอดที่ทำมาแล้ว และประสบความสำเร็จด้วยดี และขอให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำแผนที่ดีประชาสัมพันธ์นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ค่าใช้จ่ายทั้งหมด นายวิน วิริยะประไพกิจ รองประธานบริหารบริษัทสหวิริยาอินดัสตรี เป็นผู้รับผิดชอบ โครงการหัวหินเมืองในฝัน (PARADISE CITY) จังหวัดมีเจ้าภาพในการดำเนินโครงการนี้คือ เทศบาลเมืองหัวหิน ส่วนราชการต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

เพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2550 โอกาสครบ 80 พรรษา จะดำเนินการ 5 เรื่องหลัก คือ ความสะอาด, ความเป็นระเบียบเรียบร้อย, การจราจร, สิ่งแวดล้อม และภูมิทัศน์ต่างๆ รวมถึงสิ่งก่อสร้างทั้งหมด และได้แต่งตั้งคณะทำงาน และประชุมในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบปัญหาและความคืบหน้าไป 2 ครั้ง และมีคำขวัญว่า "บ้านเมืองสะอาด หาดทรายสวย คนรอยน้ำใจ เรากุมิใจหัวหิน" ซึ่งโครงการนี้จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงการดังกล่าวจะสอดคล้องรองรับกับยุทธศาสตร์จังหวัดที่ได้กำหนดทั้งหมด และจะเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด ซึ่งบางโครงการเสร็จภายใน 1 ปี บางโครงการเสร็จภายใน 3 ปี และใน 4 เดือนข้างหน้าจะต้องตรวจติดตามผลการดำเนินงาน และขอฝากเรื่องประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้ผ่านทาง INTERNET ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายด้วยเพราะจะนำความเจริญมาสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ยุทธศาสตร์เร่งด่วนในการพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2548) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงตระหนักถึงความสำคัญของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งระยะเวลาการดำเนินการตามแผนงานนี้ได้เสนอเป็นแผนการดำเนินงานในช่วง 5

ประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนล่างซึ่งมีเขตแดนติดต่อกับภาคใต้ และมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประจวบคีรีขันธ์เคยเป็นที่ตั้งของเมืองนารัง สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ตั้งเมืองขึ้นใหม่ที่ปากคลองอิรม ชื่อว่า เมืองบางนางรม และในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้รวมเมืองบางนางรม เมืองกุย และเมืองคลองวาฬเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแปลว่าเมืองที่มีภูเขาเป็นหมู่ๆ โดยมีที่ว่าการเมืองอยู่ที่เมืองกุย จนกระทั่ง พ.ศ. 2441 จึงย้ายที่ว่าการมาอยู่ที่อำเภอเกาะหลัก หรืออำเภอประจวบ ซึ่งเป็นที่ตั้งของตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ในปัจจุบัน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ 6,367.620 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่แคบเป็นคาบสมุทรยาวลงไปทางใต้ โดยมีส่วนที่แคบที่สุดจากเขตแดนไทย-พม่า ด้านตะวันตก จนถึงฝั่งทะเลด้านตะวันออกเป็นระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร และมีความยาวจากเหนือจรดใต้เป็นระยะทางประมาณ 212 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ หัวหิน ปรานบุรี สามร้อยยอด กุยบุรี ทับสะแก บางสะพาน และบางสะพานน้อย

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีภูมิประเทศที่คงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทะเล ป่าไม้ ต้นน้ำ และลำธาร และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นชายหาดต่างๆ หมู่เกาะ หรือป่าเขาลำเนาไพร เป็นสถานที่ตากอากาศเก่าแก่ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีความหลากหลายของชนเผ่ากะเหรี่ยงกระจายอยู่โดยรอบ ดังนั้นจึงทำให้ชุมชน

ในท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรมการท่องเที่ยว หรือองค์กรขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเอง และประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การวางแผน การดำเนินการ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากการร่วมกันจัดตั้งสมาคมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้นในแต่ละชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวหัวหิน / ชะอำ เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มประชากร คือ ประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในเขตอำเภอปราณบุรี และสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอปราณบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ดังนี้ แม่น้ำปราณบุรี มีต้นกำเนิดจากผืนป่าแก่งกระจานไหลผ่านทิวเทือกเขาในด้านตะวันตกก่อนไหลลงสู่ทะเลที่ปากน้ำปราณบุรี นักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือหางยาวชมทัศนียภาพตลอดลำน้ำไปยังปากน้ำปราณบุรีได้ซึ่งจะผ่านศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ศาลเจ้าแม่ทับทิม ไร่ส้มประรด หมู่บ้านชาวประมงและชมนกนานาชนิดใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง

อ่างเก็บน้ำปราณบุรี ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองตาแต้ม กิโลเมตรที่ 253 ห่างจากจุดปากทางเข้าถนนเพชรเกษม ประมาณ 17 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอปราณบุรี ประมาณ 20 กิโลเมตร อ่างเก็บน้ำปราณบุรีนี้เกิดจากเขื่อนดินสร้างปิดกั้นแม่น้ำปราณบุรี สันเขื่อนยาว 1,500 เมตร กว้าง 8 เมตร สูง 42 เมตร ภูมิประเทศเป็นหุบเขา มีทิวทัศน์ที่สวยงาม ลำน้ำทอดยาวไปในพื้นที่เพาะปลูกของอำเภอปราณบุรี อำเภอกุยบุรี และอำเภอเมือง เป็นระยะทางประมาณ 65 กิโลเมตร

วนอุทยานปราณบุรี เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยกำหนดพื้นที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองเก่า คลองคอย มีพื้นที่ประมาณ 1,984 ไร่ ประกอบด้วย ป่าชายเลน และมีแม่น้ำปราณบุรีไหลผ่านตอนกลางของพื้นที่ป่า ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของสำนักงานป่าไม้เขตเพชรบุรี กรมป่าไม้ วนอุทยานปราณบุรีมีหาดทรายขาวสะอาดร่มรื่นด้วยแนวสนทอดยาว 1 กิโลเมตร เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนและการล่องเรือ เป็นต้น

สถานที่ท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอีกแห่งหนึ่งของปราณบุรี ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี ซึ่ง บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้พัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรมจากการทำนา กุ้งในอดีตให้กลายเป็นผืนป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ก่อนจะน้อมเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ.2547 ป่าชายเลนผืนนี้มีพื้นที่กว่า 848 ไร่ ปัจจุบันใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนของนักเรียน นักศึกษา ชาวบ้านในพื้นที่และผู้สนใจ นอกจากนี้ยังใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้อีกด้วย

แต่เดิมนั้นผู้คนไม่นิยมไปเที่ยวอำเภอปราณบุรี เนื่องจากชายหาดที่ปราณบุรีมีสีคล้ำทรายเป็นหาดไม่ขาวสะอาด สาเหตุเนื่องจากมีแม่น้ำปราณบุรีไหลลงสู่อ่าวไทยในบริเวณนั้นมีตะกอนดินจากสายน้ำปราณบุรีไหลลงทับถมกันนานวันเข้าความอุดมสมบูรณ์แบบยั่งยืนวิถียาจึงเกิดขึ้นทั้งพืชทั้งสัตว์ สิ่งก็ตามมาก็คือ ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์เรียงรายไปตามชายหาดมากมาย ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งพื้นที่บริเวณปากน้ำปราณบุรีขึ้นเป็นวนอุทยานปราณบุรี เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่นั้นไว้ จุดเด่นของปราณบุรีคือชายหาดที่เงียบสงบ ทั้งยังมีผืนป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ไว้ให้ท่องเที่ยว และศึกษา ปัจจุบันจึงมีนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่จำนวนมากเข้าไปท่องเที่ยวชม

อำเภอสามร้อยยอด มีสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ดังนี้ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกุยบุรี และอำเภอปราณบุรี ห่างจากหัวหินลงมาทางใต้ประมาณ 63 กิโลเมตร ตามตำนานเล่ากันว่า พื้นที่แถบนี้เคยเป็นทะเลมีเกาะใหญ่น้อยอยู่มากมาย ในสมัยนั้นมีขบวนเรือสำเภารจีนแล่นผ่านมา และประสบกับลมพายุมรสุมจนเรืออัปปาง คนบนเรือที่รอดชีวิต 300 คนได้ไปอาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ จึงเรียกว่า "เกาะสามร้อยรอด" ต่อมาเพี้ยนเป็น "เขาสามร้อยยอด" จนทุกวันนี้ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 98 ตารางกิโลเมตร หรือ 61,300 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขาหินปูนสลับซับซ้อน มีที่ราบน้ำท่วมถึงอยู่ริมชายฝั่งทะเล เป็นที่อาศัยของนกนานาชนิด ซึ่งมีมากในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2509 และเป็นอุทยานแห่งชาติประเภทชายฝั่งทะเลแห่งแรกของประเทศไทย การเดินทาง จากถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ถึงสี่แยกปราณบุรีเลี้ยวซ้ายไปตามถนนสายปากน้ำ-ปราณบุรีประมาณ 4 กิโลเมตร จึงเลี้ยวขวาไปตามถนนรพช.ประมาณ 31 กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอุทยานฯหรือจากถนนเพชรเกษม จนถึงหลักกิโลเมตรที่ 286 (ใกล้บ้านสำโรง ก่อนถึงอำเภอกุยบุรีประมาณ 6 กิโลเมตร) เลี้ยวซ้ายไปอีกประมาณ 14 กิโลเมตรก็จะถึงที่ทำการอุทยานฯ บริเวณอุทยานฯมีสถานที่ท่องเที่ยว ดังนี้

1. จุดชมวิวเขาแดง อยู่บนยอดเขาแดง เวลาที่เหมาะสมแก่การขึ้นชมวิว คือ เวลาประมาณ 05.30 – 07.00 น. เนื่องจากสามารถชมพระอาทิตย์ขึ้น และทัศนียภาพโดยรอบๆ ได้อย่างสวยงาม

การเดินทาง ต้องเดินเท้าจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ 400 เมตรหรือขับรถไปหมู่บ้านเขาแดง จะมีทางแยกด้านซ้ายมือ จอดรถแล้วเดินเท้าขึ้นเขาไปประมาณ 320 เมตร

2. คลองเขาแดง เหมาะต่อการล่องเรือชมพิภพทัศน์และสัตว์นานาชนิดในระบบนิเวศน์ ป่าชายเลน นักท่องเที่ยวสามารถเช่าเรือได้จากหมู่บ้านเขาแดง และที่หมู่บ้านบางปู โดยลงเรือที่ทำน้ำหน้าวัดเขาแดง ล่องไปตามลำคลองประมาณ 3-4 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางไป-กลับ ประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง เวลาที่เหมาะสมแก่การล่องเรือคือประมาณ 16.00 - 17.00 น. เพราะอากาศไม่ร้อน และสามารถชมพระอาทิตย์ตกได้อย่างสวยงาม

3. หาดสามพระยา ห่างจากที่ทำการอุทยานฯประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นหาดทรายขาวสะอาดร่มรื่นด้วยแนวสนทอดยาว 1 กิโลเมตร เหมาะสำหรับเล่นน้ำและตั้งแคมป์พักผ่อน บริเวณชายหาดมีร้านอาหารและห้องน้ำไว้บริการ

4. ถ้ำไทร อยู่ในหมู่บ้านคู้งโดนต ห่างจากที่ทำการอุทยานฯประมาณ 9 กิโลเมตร สามารถนำรถยนต์ไปจอดที่หมู่บ้านใกล้เชิงเขาแล้วเดินขึ้นไปบนถ้ำระยะทางประมาณ 280 เมตร จุดสนใจในถ้ำได้แก่ สระโบกขรณี ห้องหินงอกหินย้อย ห้องม่านเจดีย์ ที่ถ้ำยรูปพิสดาร น้ำตกแห่งอนุสาวรีย์ตาเอิบ ซึ่งเป็นผู้พบถ้ำคนแรก บ่อน้ำน้อยหน้าและหินโดม ภายในถ้ำค่อนข้างมืด นักท่องเที่ยวสามารถเช่าตะเกียงเจ้าพายุหรือไฟฉายจากชาวบ้านที่หมู่บ้านคู้งโดนตได้

5. ถ้ำแก้ว อยู่ที่เขาหุบจันทร์ ห่างจากที่ทำการอุทยานฯไปทางบ้านบางปู 13 กิโลเมตร จากเชิงเขาต้องเดินเท้าอีก 15 นาที มีหินงอกหินย้อยสวยงาม ภายในถ้ำมืดมาก และค่อนข้างอันตรายเพราะมีเหวลึก จำเป็นต้องมีตะเกียงเจ้าพายุ และเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ นำทาง

6. หาดแหลมศาลา และถ้ำพระยานคร อยู่ที่บริเวณเขาเทียน ใกล้บ้านบางปู ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ไปทางทิศเหนือประมาณ 17 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยทางเรือโดยเช่าเรือจากหมู่บ้านบางปู ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที หรือจะเดินข้ามเขาเทียนเป็นระยะทางประมาณ 530 เมตร จากชายหาดมีทางเดินขึ้นเขาไปยังถ้ำพระยานคร ระหว่างทางมีบ่อน้ำกรุดด้วยอิฐดินเผารูปสี่เหลี่ยมคางหมู กว้าง 1 เมตร ลึก 4 เมตร เรียกว่า "บ่อพระยานคร" ตามประวัติเล่าว่าในสมัยรัชกาลที่ 1 เจ้าพระยานคร ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราชได้แล่นเรือผ่านทางเขาสามร้อยยอด และเกิดพายุใหญ่ไม่สามารถเดินทางต่อไปได้ จึงจอดพักเรือหลบพายุที่ชายหาดแห่งนี้เป็นเวลาหลายวัน และได้สร้างบ่อน้ำเพื่อใช้ดื่ม "ถ้ำพระยานคร" เป็นถ้ำขนาดใหญ่บนเพดานถ้ำมีปล่องให้แสงสว่างลอดเข้ามาได้ จุดเด่นของถ้ำแห่งนี้ คือ "พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์" เป็นพลับพลาแบบจตุรมุข สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2433 เป็นฝีมือพระหัตถ์ของพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจรจรัสวงศ์ ทรงสร้างขึ้นในกรุงเทพฯ แล้วส่งมาประกอบที่หลังโดยให้พระยา

ชลยุทธโยธินเป็นนางงานก่อสร้าง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จมายกข้อฟ้าด้วยพระองค์เอง พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ นับเป็นจุดเด่นของถ้ำพระยานคร และเป็นตราประจำจังหวัด (อินเตอร์เน็ต, 2553)

ประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนล่างซึ่งมีเขตแดนติดต่อกับภาคใต้ และมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประจวบคีรีขันธ์เคยเป็นที่ตั้งของเมืองนาวัง สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ตั้งเมืองขึ้นใหม่ที่ปากคลองอีรม ชื่อว่า เมืองบางนางรม และในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้รวมเมืองบางนางรม เมืองกุย และเมืองคลองวาฬเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแปลว่าเมืองที่มีภูเขาเป็นหมู่ๆ โดยมีที่ว่าการเมืองอยู่ที่เมืองกุย จนกระทั่ง พ.ศ. 2441 จึงย้ายที่ว่าการมาอยู่ที่อำเภอเกาะหลัก หรืออำเภอประจวบ ซึ่งเป็นที่ตั้งของตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ในปัจจุบัน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ 6,367.620 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่แคบเป็นคาบสมุทรยาวลงไปทางใต้ โดยมีส่วนที่แคบที่สุดจากเขตแดนไทย-พม่า ด้านตะวันตก จนถึงฝั่งทะเลด้านตะวันออกเป็นระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร และมีความยาวจากเหนือจรดใต้เป็นระยะทางประมาณ 212 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ หัวหิน ปรานบุรี สามร้อยยอด กุยบุรี ทับสะแก บางสะพาน และบางสะพานน้อย

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีภูมิประเทศที่คงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทะเล ป่าไม้ ดินน้ำ และลำธาร และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นชายหาดต่างๆ หมู่เกาะ หรือป่าเขาลำเนาไพร เป็นสถานที่ตากอากาศเก่าแก่ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีความหลากหลายของชนเผ่ากะเหรี่ยงกระจายอยู่โดยรอบ ดังนั้นจึงทำให้ชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรมการท่องเที่ยว หรือองค์กรขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเอง และประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การวางแผน การดำเนินการ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากการร่วมกันจัดตั้งสมาคมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้นในแต่ละชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวหัวหิน / ชะอำ เป็นต้น

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน วัฒนธรรม และทางธรรมชาติ ดังนี้ (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, สำนักงาน, 2552, หน้า 10 – 15)

1. อำเภอหัวหิน

1.1 พระราชวังไกลกังวล ตั้งอยู่ห่างจากหัวหินไปทางทิศเหนือ 3 กิโลเมตร บนถนนเพชรเกษม กม.ที่ 229 เป็นที่ประทับในการเสด็จ แปรพระราชฐานในฤดูร้อนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 มีเนื้อที่ 300 ไร่เศษ ภายในบริเวณมีพระตำหนักหลายหลัง มีชื่อคล้องจองกัน ได้แก่ พระตำหนักเปี่ยมสุข ปลูกเกษม เอิบเปรม เอมปรีดี สร้างอยู่กลางอุทยานไม้ดอกไม้ประดับนานาพันธุ์ โดยมีพื้นที่ด้านหนึ่งติดชายทะเล

1.2 ตัวเมืองหัวหิน อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 195 กิโลเมตร อยู่ก่อนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 91 กิโลเมตร ตลาดหัวหินเป็นตลาดใหญ่ มีร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก พื้นเมือง รวมทั้งสินค้าต่างๆ มากมาย

1.3 ชายหาดหัวหิน เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศที่มีชื่อเสียงแห่งแรกของเมืองไทย น้ำทะเลใส ทรายขาวสะอาด บรรยากาศดี มีชายหาดอันเป็นสัญลักษณ์กระจายอยู่บริเวณชายหาด จึงเป็นที่ใฝ่ฝัน และได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมานานทุกยุคทุกสมัย

1.4 พลับพลาที่สถานีรถไฟหัวหิน หนึ่งในสถานีรถไฟเก่าของประเทศไทย สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของสถานีรถไฟแห่งนี้ คือ พลับพลาในแบบสถาปัตยกรรมไทย เด่นสะดุดตา ซึ่งย้ายมาจากพระราชวังสนามจันทร์

1.5 ตลาดใต้รุ่งหัวหิน (ถนนเดชาขูชิต) นับเป็นสี่ล้นยามราตรีของหัวหิน ทุกเย็นมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติแวะเวียนไปเสมอ เพราะเป็นแหล่งรวมแผงอาหารนานาชาติ และยังมีของที่ระลึกจำนวนมาก

1.6 เขาตะเกียบ ลักษณะเป็นเขาสูงเล็กๆ อยู่ห่างจากหัวหินลงไปทางใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร มีวัดอยู่บนเขาและยังเป็นจุดชมวิวเมืองหัวหิน บริเวณเขาตะเกียบทางด้านทิศเหนือมีชายหาดเขาตะเกียบ หาดทรายขาวสะอาด น้ำทะเลใส จรดชายหาดหัวหิน และยังมีบริการขี่ม้าชมชายหาดอีกด้วย

1.7 สวนสนประดิพัทธ์ ห่างจากเมืองหัวหินลงมาทางใต้ประมาณ 8 กิโลเมตร เป็นชายหาดที่สวยงามขนานไปกับแนวต้นสน อยู่ในความดูแลของกองทัพบก มีร้านอาหารและที่พัก ทั้งโรงแรมและบังกะโลไว้บริการ

1.8 หลวงพ่อทวด วัดห้วยมงคล ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน ห่างจากตัวเมืองหัวหินไปทางตะวันตกประมาณ 16 กิโลเมตร เป็นหลวงพ่อดองค์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีขนาดหน้าตักกว้าง 9.90 เมตร และรมควัน ตั้งอยู่แท่นสูง ดูโดดเด่นเป็นสง่า

1.9 โกลเด้น เฟลช ซูเปอร์มาร์เกตที่เปิดสาขาในต่างจังหวัดเป็นแห่งแรก ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งอยู่ติดรั้วพระราชวังไกลกังวลทางด้านทิศใต้ จำหน่ายสินค้าปลอดสารพิษ และสินค้าในโครงการหลวง

1.10 สนามกอล์ฟหลวงหัวหิน เป็นสนามกอล์ฟแห่งแรกในประเทศไทย อยู่ตรงข้ามสถานีรถไฟหัวหิน สร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 พร้อมกับโรงแรมรถไฟหัวหิน ปัจจุบันเปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไป และใช้เป็นสนามแข่งขันระดับชาติ

1.11 น้ำตกป่าละอู ตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน อยู่ห่างจากตัวเมืองหัวหินไปทางทิศตะวันตกประมาณ 60 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาด 15 ชั้น ท่ามกลางป่าดิบชื้นอันอุดมสมบูรณ์ มีน้ำไหลตลอดปี เป็นแหล่งที่มีผีเสื้อชุกชุม ช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว คือ ช่วงเช้าตรู่ ประมาณ เวลา 07.00 – 10.00 น. เนื่องจากอากาศเย็นสบาย และมีโอกาสพบสัตว์ป่า รวมทั้งนกหายากหลายชนิด เช่น นกเงือก นอกจากนี้ บริเวณบ้านห้วยสัตว์ใหญ่ มีการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เพื่อนำผู้สนใจเดินป่าศึกษาธรรมชาติและชมฝูงช้างป่า

1.12 หาดเขาเต่า ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองแก เขาเต่ามีหาดทรายที่สะอาด และสวยงามอยู่ 2 แห่ง คือ หาดทรายน้อย และหาดทรายใหญ่ นอกจากนี้ยังมีเกาะขนาดเล็กอยู่ไม่ห่างจากชายฝั่งเท่าใดนัก บนเกาะมีเปลือกหอยชนิดต่างๆ ทับถมกันอยู่มาก และยังมีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ หันพระพักตร์ออกสู่ทะเล

1.13 จุดชมวิวหินเหล็กไฟ เป็นสถานที่ที่สามารถสัมผัสกับธรรมชาติของป่าอันเขียวขจี ตลอดเส้นทางสู่น้ำตกป่าละอู ขณะนั่งชมธรรมชาติบนหลังช้าง

1.14 หมู่บ้านไหมไทย ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 18/1 ถนนเนบเคหาสน์ อำเภอหัวหิน มีพื้นที่ทั้งหมดเกือบ 2 ไร่ โดยพื้นที่ประมาณเกือบ 1 ไร่ ทำเป็นศูนย์ให้ความรู้ โรงสาวไหมทุกขั้นตอนมีทั้งโรงทอผ้า โรงเลี้ยงไหมของการทำไหมให้ลูกค้าได้ชม

1.15 ไร่อรุณ หัวหิน ฮิลล์ วินยาร์ด ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 204 บ้านคอกช้างพัฒนา ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน ขับรถประมาณ 30 – 40 นาที จากตัวเมืองหัวหิน เวลาที่เหมาะสมในการเข้าชมไร่อรุณเป็นช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – เดือนมีนาคมของทุกปี

2. อำเภอปรางมบุรี

เป็นอำเภอที่อยู่ถัดจากอำเภอหัวหินลงมาทางทิศใต้ ประมาณ 25 กิโลเมตร มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น

2.1 วนอุทยานปรางมบุรี อยู่ห่างจากอำเภอหัวหิน ประมาณ 15 กิโลเมตร ลักษณะเป็นป่าชายเลน เป็นแหล่งอาศัยและอนุบาลสัตว์น้ำนานาชนิด ภายในวนอุทยานฯ มีเส้นทางสะพานไม้พร้อมป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้ความรู้ด้านระบบนิเวศป่าชายเลน

2.2 ปากน้ำปรางม แม่น้ำปรางมบุรีไหลลงสู่อ่าวไทยที่บริเวณปากแม่น้ำปรางมบุรี ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง จึงกลายเป็นศูนย์รวมของอาหารทะเลสดและอาหารทะเลแห้ง อาหารขึ้นชื่อ คือ ปลาหมึกแดดเดียว นอกจากนี้ยังมีรีสอร์ทที่ติดชายหาดอีกมากมาย

2.3 ป่าเขาจ้าว ตั้งอยู่ในเขตตำบลเขาจ้าว พื้นที่ป่าทางตะวันตกของอำเภอปรางมบุรี เป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีผีเสื้อมากมาย แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ น้ำตกแพรง ตะคร้อ น้ำตกแพรงตะลุย น้ำตกอินทนิล น้ำตกห้วยกบ หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง มีเส้นทางตัดผ่านสวนเกษตรของชาวบ้าน และเขื่อนปรางมบุรี

2.4 ศาลเจ้าทับทิม (กม.ที่ 256) ตั้งอยู่บนเขาใกล้วนอุทยานปรางมบุรี เป็นสถานที่ที่ชาวปรางมบุรีให้ความเคารพนับถือ โดยเฉพาะชาวประมงปากน้ำปรางมบุรีจะต้องเคารพบูชา ก่อนเดินทางออกสู่ทะเล และยังเป็นจุดชมวิวที่สวยงามที่สุดจุดหนึ่ง สามารถมองเห็นทัศนียภาพอันสวยงามของพื้นที่ปากน้ำปรางมบุรี และโดยรอบ

2.5 ศูนย์การทหารราบ ค่ายธนระวีardt (กม.ที่ 252) ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของถนนเพชรเกษม มีอาณาเขตคาบเกี่ยว 2 อำเภอ คือ อำเภอปรางมบุรี และอำเภอหัวหิน นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปชมพิพิธภัณฑ์ ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หรือผู้ที่ชื่นชอบกิจกรรมที่ทำหายและแฝงความตื่นเต้น เช่น การได้หน้าผา กระโดดหอสูง การยิงปืน การตกปลา เป็นต้น

3. อำเภอสามร้อยยอด

3.1 ถ้ำพระยานคร (กม.ที่ 256) ตั้งอยู่บริเวณเขาเทียน บ้านบางปูในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ภายในถ้ำมีหินงอก หินย้อย ที่งดงาม และยังเป็นที่ตั้งของพระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ซึ่งเป็นพระที่นั่งที่เล็กที่สุด สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 ยามพระอาทิตย์ส่องแสงผ่านปล่องถ้ำลงสู่พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ เป็นภาพที่งดงามยิ่งนัก ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุด คือ เวลา 10.30 – 11.30 น. ปัจจุบันพระที่นั่งคูหาคฤหาสน์กลายเป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.2 หาดแหลมศาลา (กม.ที่ 256) ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ประมาณ 16 กิโลเมตร สามารถเดินทางได้โดยทางเรือ หรือเดินข้ามเขา บรรยากาศเงียบสงบ มีต้นสนตลอดแนวชายหาด สามารถติดต่อกับพักหรือเช่าเต็นท์ได้ที่ทำการอุทยานฯ

3.3 หาดสามร้อยยอด เป็นหาดที่มีบรรยากาศเงียบสงบ มีหาดทรายที่สะอาดและสวยงาม มีร้านอาหารทะเล

3.4 ถ้ำแก้ว (กม.ที่ 256) ตั้งอยู่บริเวณเขาหุบจันทร์เส้นทางที่ไปบ้านบางปู ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยที่งดงาม มีแสงประกายระยิบระยับ

3.5 ถ้ำไทร อยู่ในหมู่บ้านคังโตนด ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ประมาณ 9 กิโลเมตร ช่วงแรกของถ้ำมีต้นไม้ มีหินงอกหินย้อย อนุสาวรีย์ตาเอิบ ซึ่งเป็นผู้ค้นพบถ้ำเป็นคนแรก ปอน้ำน้อยหนา และหินโดม ภายในถ้ำค่อนข้างมืด

3.6 เกาะนมสาว เป็นเกาะเล็กๆ ทรงกลมคล้ายนมหญิงสาว บนเกาะมีศาลเจ้าแม่ นมสาวตั้งอยู่เป็นที่นับถือของชาวเรือ และคนทั่วไป ช่วงที่น้ำลงสามารถเดินข้ามจากฝั่งขึ้นเกาะได้

3.7 อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด (กม.ที่ 286) มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 98 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 2 อำเภอ คือ อำเภอกุยบุรี และอำเภอสามร้อยยอด เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งแรกของประเทศไทย ภูมิประเทศประกอบด้วยเทือกเขา หินปูน สลับซับซ้อน ล้ำคล่อง และที่ราบน้ำท่วมถึงเกิดเป็นทุ่งหนอง เป็นที่อาศัยของบรรดาสัตว์ป่าและนกประจำถิ่น นกอพยพมากกว่า 300 ชนิด ภายในอุทยานมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง

3.8 จุดดูนกโรงเจ เป็นทำเลที่เหมาะสมแก่การดูนกทุ่ง และนกอพยพมากที่สุดแห่งหนึ่ง ทางเข้าอยู่ห่างจากถนนเพชรเกษม 6 – 7 กิโลเมตร พื้นที่มีลักษณะเป็นหนองน้ำที่เต็มไปด้วยพืชน้ำ เป็นแหล่งหากิน และวางไข่ของนกน้ำ ช่วงเวลาที่เหมาะสำหรับการดูนกอพยพ คือ ระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคมของทุกปี

3.9 ทุ่งสามร้อยยอด อยู่ด้านทิศตะวันตกของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็นบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ปกคลุมด้วยพืช สามารถล่องเรือชมธรรมชาติดูนก เหมาะกับการศึกษาค้นคว้า

3.10 วัดตาลเจ็ดยอด เป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อดโต พรหมรังสี ซึ่งเป็นรูปหลวงพ่อดโตที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

4. อำเภอกุยบุรี

4.1 อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นถิ่นที่อยู่ของช้างป่าที่สามารถเข้าไปดูได้ จะไปเที่ยววันเดียวกลับหรือไปตั้งแคมป์ก็ได้ นักท่องเที่ยวที่รักความสบายสามารถติดต่อกับที่ทำการอุทยานฯ

เพื่อเช่าที่พักที่เป็นหลังๆ นอกจากนี้ทางอุทยานฯ ยังมีกิจกรรมเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ เทียน้ำตก อีกด้วย

4.2 จุดชมวิวเขาแดง เขาแดงเป็นเขาหินปูนที่สูงชัน อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ 400 เมตร เป็นจุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้นเหนือขอบทะเลบ้านเขาแดง และชมทัศนียภาพพื้นที่อุทยานฯ ที่งดงามได้รอบด้านพื้นที่อุทยานฯ

4.3 คลองเขาแดง (กม.ที่ 286) สามารถขึ้นเรือล่องคลองเขาแดงได้ที่หน้าวัดเขาแดง เรือจะพาลัดเลาะคลองเขาแดง ชมวิถีชีวิตชาวประมง สัมผัสธรรมชาติสองฝั่งคลอง ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการล่องเรือ คือ เวลา 16.00 – 19.00 น.

4.4 หาดสามพระยา ห่างจากที่ทำการอุทยานเขาสามร้อยยอดประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นหาดทรายขาวสะอาด ร่มรื่นด้วยแนวสนทอดยาว 1 กิโลเมตร หัวหาดและท้ายหาดมีเขาหินปูน ขนาบทั้งสองด้าน เหมาะสำหรับการเล่นน้ำและกางเต็นท์ มีร้านอาหารและห้องน้ำไว้บริการ

5. อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์

5.1 เมืองประจวบคีรีขันธ์ ห่างจากหัวหินไปทางทิศใต้ ประมาณ 94 กิโลเมตร เป็นศูนย์กลางหน่วยงานราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งชิดริมทะเลด้านอ่าวไทย ฟ้าใส น้ำทะเลสวย เกาะภูเขาส่วนใหญ่มีชื่อเรียกตามตำนานนิทานพื้นบ้านเรื่องตามองคล้าย เป็นเมืองที่มีผังเมืองเป็นระเบียบสวยงาม สงบเงียบ เหมาะสำหรับการพักผ่อน

5.2 หลักเมืองประจวบคีรีขันธ์ ตั้งอยู่บนถนนสละชีพ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ใกล้เชิงเขาช่องกระจก องค์หลักเมืองแกะสลักลวดลายประณีต สวยงาม วิจิตรบรรจง โดยส่วนยอดแกะสลักเป็น 4 พักตร์ 4 เศียร เป็นที่สักการะของชาวเมือง และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของจังหวัด

5.3 เขาช่องกระจก เป็นภูเขาขนาดเล็ก ตั้งอยู่ริมอ่าวประจวบฯ มีบันไดขึ้นถึงยอดเขา 396 ขั้น เป็นจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพประจวบคีรีขันธ์มหัศจรรย์เมืองสามอ่าว (อ่าวน้อย อ่าวประจวบฯ อ่าวมะนาว) นอกจากนี้บนเขายังเป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง พระธาตุเจดีย์ และพระศรีมหาโพธิ์

5.4 อ่าวประจวบคีรีขันธ์ เป็นที่ตั้งของตัวเมืองประจวบฯ ด้านหน้าของอ่าวประจวบฯ มีเกาะแก่งเรียงรายอยู่หลายเกาะ ทำให้ทัศนียภาพบริเวณหน้าอ่าวงดงามยิ่งนัก มีบาทวิถีให้เดินชมทะเลหรือเดินออกกำลังกาย มีที่พัก ร้านอาหาร ตลอดแนวชายหาด

5.5 อ่าวมะนาว เป็นอ่าวที่สวยงามเหมาะแก่การเล่นน้ำ และทำกิจกรรมชายหาดมากที่สุด อยู่ในความดูแลของกองบิน 5 ทางตอนใต้ของอ่าวประจวบฯ ประมาณ 4 กิโลเมตร

สถานที่นี้เคยเป็นยุทธภูมิรบระหว่างกองทัพญี่ปุ่น และกองทัพไทย ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจุบันมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ ศาลเจ้าพ่อเขาล้อมหมวก เขาล้อมหมวก ชมทัศนียภาพของอ่าวน้อย - อ่าวประจวบฯ - อ่าวมะนาว มีที่พัก และร้านอาหารไว้บริการมากมาย

5.6 อ่าวน้อย เป็นอ่าวเล็กๆ ที่อยู่ถัดจากอ่าวประจวบฯ ไปทางทิศเหนือ มีถนนเลียบชายหาดเชื่อมโยงถึงกัน ชาวบ้านในบริเวณนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมง มีที่พัก ร้านอาหาร บริการนักท่องเที่ยว

5.7 ด้านสิงขร ในสมัยก่อน ด้านสิงขรเป็นช่องทางที่ประเทศไทย - ประเทศพม่า ใช้เป็นเส้นทางผ่านการค้าติดต่อไปมา และมีชื่อเสียงในด้านการรบ การคมนาคมติดต่อค้าขาย โดยเฉพาะการคมนาคม ด้านสิงขรเป็นเส้นทางที่พ่อค้าและนักเดินทางที่พวกพ่อค้าและนักเดินทาง ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศใช้เป็นเส้นทางลัดระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับอ่าวไทย ปัจจุบันบริเวณชายแดนไทย - พม่า ที่ด้านสิงขรในช่วงเช้าของวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 06.00 - 12.00 น. มีตลาดชายแดนไทยสิงขร จำหน่ายสินค้าพื้นเมืองทั้งของคนไทยและของพม่า นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวชมและซื้อของฝากกลับบ้านได้

5.8 อุทยานวิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 เคยเสด็จมาทอดพระเนตรสุริยุปราคาเต็มดวงที่หว้ากอ ริมชายหาดหว้ากอที่ทอดยาวขนานไปกับแนวต้นสน บรรยากาศดี ปัจจุบันสถานที่นี้เป็นศูนย์กลางทางวิทยาศาสตร์ และเป็นแหล่งให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านดาราศาสตร์ มีนักเรียนจำนวนมากมาเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ เปิดบริการให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชม ตั้งแต่เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

5.9 เกาะจวน เป็นเกาะขนาดเล็ก รอบๆ เกาะสามารถประกอบกิจกรรมดำน้ำชมปะการังได้

6. อำเภอทับสะแก

6.1 อุทยานแห่งชาติหาดวนกร (กม.ที่ 345) อยู่ห่างจากตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ ไปทางทิศใต้ประมาณ 22 กิโลเมตร มีชายหาดทอดยาวขนานไปกับแนวต้นสนประมาณ 7 กิโลเมตร หาดทิพย์ที่สวยงาม หาดทรายขาวสะอาด บรรยากาศสงบ ด้านหน้าหาดวนกร มีเกาะเล็กๆ สองเกาะ คือ เกาะจวน และเกาะท้ายทรีย์ นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อที่ทำการอุทยานฯ ออกไปดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น และทางอุทยานฯ มีที่พัก ร้านอาหารบริการนักท่องเที่ยว

6.2 อุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยยาง มีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอบางสะพาน และอำเภอบ้านลาด ในพื้นที่ของอุทยานฯ ได้รวมจุดเด่นของน้ำตกที่สวยงามไว้หลายแห่ง เช่น น้ำตกห้วยยาง น้ำตกขาอ่อน น้ำตกเขาล้าน น้ำตกไทรคู่ เป็นต้น อุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยยาง เป็นน้ำตกที่มีขนาด 9 ชั้น มีความสวยงาม ท่ามกลางธรรมชาติที่ร่มรื่นของต้นไม้ขนาดใหญ่

7. อำเภอบางสะพาน

7.1 พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ (กม.ที่ 382) ตั้งอยู่บนยอดเขาธงชัย สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกการครองราชย์ครบ 50 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

7.2 หาดบ้านกรูด (กม.ที่ 382) เป็นชายหาดที่กว้างและสวยงาม และยังคงความเป็นธรรมชาติ มีหาดทรายสีขาวนวลทอดยาวไปกับแนวต้นสนและสวนมะพร้าว มีถนนเลียบชายหาดที่พักร้านอาหาร ตลอดแนวชายหาด จุดเด่นของชายหาดบ้านกรูด คือ บรรยากาศเงียบสงบ ชายหาดสวย น้ำทะเลใส เป็นเส้นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้แวะเวียนมาเที่ยวอยู่เสมอ

7.3 เขาธงชัย เป็นเขาสูง ที่ถูกขนานข้างด้วยชายหาดที่สวยงามถึง 2 แห่ง คือ หาดบ้านกรูด และหาดทรายแก้ว เขาธงชัยเป็นจุดชมวิวที่ดีที่สุดของอำเภอบางสะพาน และเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปกิติสิริชัย ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง 10 เมตร สูง 13.82 เมตร ฐานสูง 4.18 เมตร สร้างขึ้นเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสที่พระองค์ทรงพระเจริญพระชนมพรรษาครบห้ารอบ

7.4 ตำนักรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ตั้งอยู่บนเชิงเขาธงชัย ตำบลบ้านกรูด ซึ่งแยกจากถนนเพชรเกษมเข้าไปทางซ้ายประมาณ 16 กิโลเมตร จะพบตำหนักกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ และพระพุทธรูปกิติสิริชัย ลอยเด่นเป็นสง่า หันหน้าออกสู่ทะเล บริเวณรอบๆ มีสวนดอกไม้ประดับสวยงาม

7.5 อ่าวแม่รำพึง เป็นอ่าวขนาดใหญ่ มีถนนเลียบชายทะเล ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมง นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมวิถีชีวิตชาวประมงได้

7.6 เขาด้าม้าร้อง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 ตำบลพงศ์ประศาสน์ ก่อจนถึงที่ว่าอำเภอบางสะพาน 2 กิโลเมตร จะมีทางแยกขวามือเป็นถนนลาดยาง 1 กิโลเมตร วัดด้าม้าร้องเป็นวัดอยู่บนเนินเขา และมีถ้ำขนาดเล็ก ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่บนบร้อยองค์ ลักษณะถ้ำถูกแบ่งออกเป็นคูหาต่างๆ หลายคูหา เพดานและผนังถ้ำมีหินงอกหินย้อยสวยงามมาก

7.7 น้ำตกไพรค์ เป็นน้ำตกขนาดกลางที่สวยงาม สายน้ำตกจากหน้าผาสูงราว 10 เมตร ริมธารน้ำมีลานให้นั่งพักผ่อนน้ำตก สามารถลงเล่นน้ำได้ บรรยากาศรอบๆ ร่มรื่นด้วยพรรณไม้นานาชนิด อยู่ห่างจากตัวอำเภอบางสะพาน ประมาณ 24 กิโลเมตร

7.8 อ่าวบ่อทองหลาง ห่างจากอ่าวแม่รำพึง ตามถนนเลียบชายหาด ประมาณ 4 กิโลเมตร จะพบอ่าวเล็กๆ ที่โค้งเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวเกือบจรดกัน ภายในอ่าวมีทะเลใสและตื้น มีเกาะหินเล็กๆ ตั้งเรียงราย ด้านหน้าอ่าวบังคลื่นลม ทำให้เหมาะแก่การเล่นน้ำทะเล

7.9 หาดทางสาย จากหาดบ้านกรูด ใช้ถนนเลียบชายหาดขึ้นไปทางเหนือ ประมาณ 5 กิโลเมตร จะพบหาดทรายยาวสีขาวนวล ร่มรื่นไปด้วยทิวมะพร้าว และทิวสน

7.10 น้ำตกซาอ่อน เป็นน้ำตกขนาด 9 ชั้น ท่ามกลางธรรมชาติอันร่มรื่นและเขียวชอุ่ม สายน้ำเย็นไหลทิ้งตัวลงมาจากหน้าผาสวยงามมาก

8. อำเภอบางสะพานน้อย

8.1 เกาะทะลุ - เกาะสิงห์ - เกาะสังข์ ทั้ง 3 เกาะ ตั้งอยู่ไม่ห่างจากกันมากนัก เป็นแหล่งดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น เกาะทะลุเป็นเกาะที่ใหญ่ บริเวณปลายแหลมด้านเหนือเกาะมีหน้าผาชั้นสีแดง และมีช่องขนาดใหญ่ทะลุไปอีกด้านหนึ่งได้ จึงเป็นที่มาของชื่อเกาะ บนเกาะมีชายหาดที่สวยงาม น้ำทะเลใส หาดทรายขาว และมีที่พัก ส่วนเกาะสิงห์และเกาะสังข์ บริเวณรอบๆ เกาะมีปะการังน้ำตื้นที่สมบูรณ์และสวยงามมากมาย น้ำทะเลใสจนมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า

8.2 หาดบางเบิด มีหาดทรายสวยงาม น้ำทะเลใส สะอาด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยวัฒน์ ธนวัฒน์สุวรรณ (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า: กรณีศึกษาตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าทุกด้าน คือ ด้านการค้นหาปัญหาของสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินการ ด้านปฏิบัติงานและสนับสนุน และด้านการติดตามและประเมินผล โดยประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีอายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

ธีราพร ธนอมกุลิน (2548) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เกาะล้าน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเพื่อจัดการ

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนบนเกาะล้าน พบว่า เกาะล้านมีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ยังไม่มีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เนื่องจากยุทธศาสตร์ และแผนงานโครงการอยู่ระหว่างการดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมการรับรู้ข่าวสารของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ตระหนักในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้ในเรื่องท้องถิ่นและการอนุรักษ์อยู่ในระดับสูง ความสนใจการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม คือ การรับรู้ข่าวสารของประชาชน

เสริมศักดิ์ ไสมสงค์ (2548) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติตามลำดับ และด้านการประเมินผลเป็นลำดับสุดท้าย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

วยุพาพร ชัยศิริ (2549) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน โดยประชาชนเห็นถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วรรณิ ศิริมานะพงษ์ (2549) ได้ศึกษา การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญภายในจังหวัดสมุทรปราการ การประเมินทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก และกำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสมุทรปราการ คือแหล่งรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมต่อเนื่องและเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การแก้ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ การพัฒนาจังหวัดให้เป็นศูนย์กลาง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแพทย์แผนไทยและการเกษตรสู่ตลาดโลก และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2550) ได้ศึกษา การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนริมคลองตลิ่งชัน พบว่าปัจจัยสำคัญที่จะสามารถพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้คือ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันเป็นไปทิศทางที่ดีแล้วคือ ขณะนี้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวใน 2 ขั้นตอน คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทิศทางที่ดีขึ้น ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในขั้นตอนอื่นๆ ด้วย คือ การมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ค้นหาสาเหตุของปัญหาที่มีในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการติดตามประเมินผลงานที่ดำเนินการไปแล้ว นอกจากนี้แล้วปัญหาที่พบในชุมชน คือ การขาดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนทั้งในด้านการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมการบริหารจัดการ จึงควรมีการดำเนินการในด้านนี้ด้วยแต่สิ่งที่จะต้องตระหนักในการแก้ปัญหา คือ การท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อทางบวกและทางลบโดยตรงกับทุกคน บางคนอาจได้รับมาก บางคนได้รับน้อยฉะนั้นการเข้าไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมควรเข้าไปให้เหมาะสมกับคนระดับของผลประโยชน์หรือผลกระทบทางลบที่แต่ละคนได้รับ อีกทั้งประเด็นด้านเวลาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน หากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเลือกเวลาที่ไม่เหมาะสมที่จะเข้าไปขอความร่วมมือ เช่น การประชุม สัมมนา ระดมความคิดเห็น โดยเลือกจากวันเวลาที่ผู้จัดมีความสะดวก เช่น ในวันเวลาทำงานตามระบบราชการ ก็อาจทำให้ไม่ได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ เนื่องจากชาวบ้านต้องมียานอื่นๆ ทำเพื่อการเลี้ยงชีพ ทั้งนี้ควรมีการศึกษาก่อนว่ากลุ่มเป้าหมายในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นชาวบ้านในกลุ่มใด และสะดวกในการให้ความร่วมมือในเวลาใด ซึ่งหากการศึกษาหรือสำรวจความคิดเห็นแล้ว อาจเป็นหนทางที่หน่วยงานๆ นั้นจะได้รับความร่วมมือจากชุมชนมากขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าไปส่งเสริมควรให้สมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้ถึงความหมายและรูปแบบที่แท้จริงของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรเริ่มต้นที่การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ถึงแม้ว่าการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะไม่ใช่ที่คุ้นเคยทั้งกับตัวชุมชนเองและผู้ที่อยู่ในระบบราชการ เนื่องจากว่าการทำงานในลักษณะเดิมชุมชนยังเป็นผู้รับฟังนโยบายและปฏิบัติตามคำสั่งของภาครัฐ ส่วนภาครัฐก็เป็นผู้กำหนดนโยบายและสั่งการ ฉะนั้นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ อาจต้องใช้เวลาในการปรับตัวระหว่างชุมชนและภาครัฐ

นภดล นพรัตน์ (2551) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ทำการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในด้านต่างๆ ได้แก่ การค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม และการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางและมีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของพื้นที่ การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ปัจจัยภายใน ประชาชนมีทัศนคติที่ดีปานกลางต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับต่อส่วนร่วมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมในแหล่งท่องเที่ยวมากพอสมควรในระดับปานกลาง ปัจจัยภายนอก ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และได้รับการชักชวนจากบุคคล หรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำบ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนค่อนข้างมาก และมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวและการได้รับสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาก 1) ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี 2) แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ 3) สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์เสื่อมโทรม 4) เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

สมศักดิ์ น้อยนคร (2551) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในทุกด้านในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือด้านการรับรู้ด้านการคิดการพัฒนา การตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น ถึงแม้ชาวบ้านจะเข้าร่วมประชุมประชาคมแต่ก็ไม่ได้แสดงความคิดเห็นมากนัก ด้านการปฏิบัติกิจกรรมชาวบ้านมีส่วนร่วมในระดับมาก ขณะที่ในส่วนของการติดตามและประเมินผลเป็นด้านที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ เพราะโอกาสในการประเมินผลมีน้อยทำให้ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ยุวดี เพ็ชรสงคราม(2553) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ และศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนของชุมชนในพื้นที่เกาะยอ ผลการศึกษาพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมมากที่สุด ส่วนการติดตามและประเมินผลนั้นชาวบ้าน

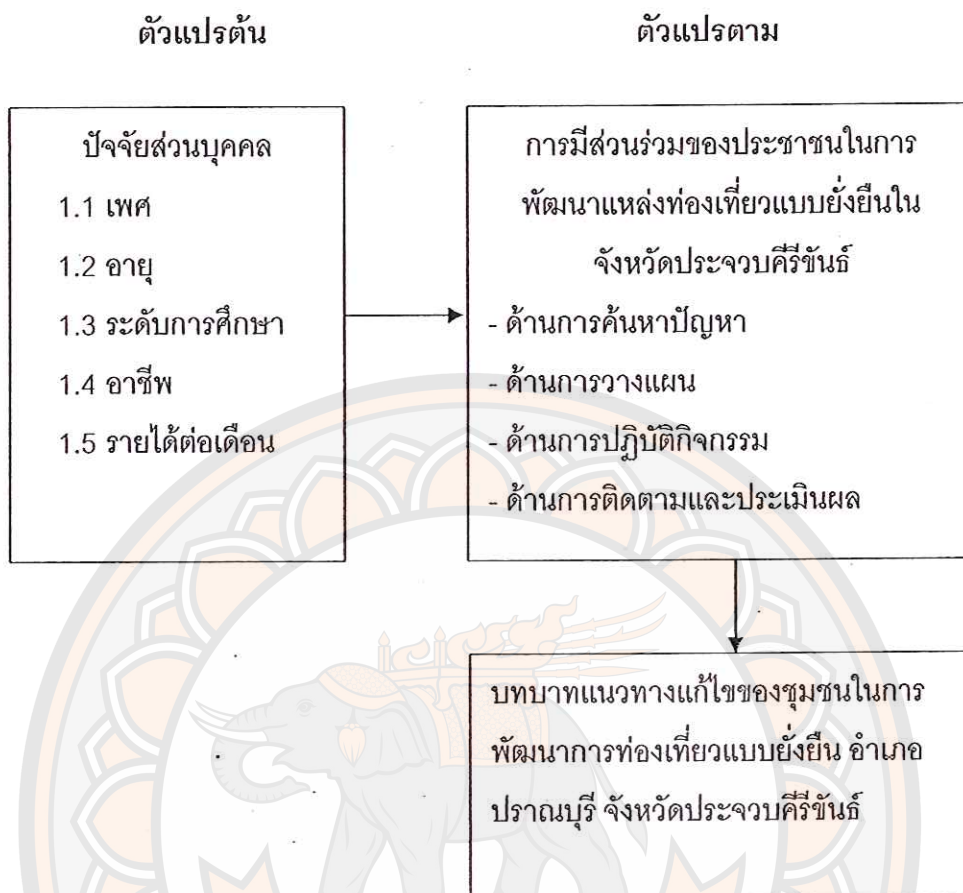
มีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด ด้านความคิดเห็นของชาวบ้านต่อผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวพบว่า เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบในด้านสังคมและวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาคือผลกระทบด้านเศรษฐกิจและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านยินดีให้การท่องเที่ยวเข้ามาเนื่องจากการท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจในท้องถิ่น ด้านความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนชาวบ้านในพื้นที่เกาะยอรู้สึกเห็นด้วยที่จะพัฒนาให้พื้นที่เกิดความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว

พิมพัลริ ชูศรีโคม (2554) ได้ศึกษา การศึกษาชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยศึกษาถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว และได้ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน จากจุดแข็งของตำบลกุมภวาปี ในเรื่องของความมีเอกลักษณ์ท้องถิ่นอีสาน ซึ่งถือเป็นจุดขายที่จะนำมาเป็นจุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว กล่าวคือ ชุมชนต้องการให้นำเอกลักษณ์ความเป็นอีสานมานำเสนอเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเอกลักษณ์ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต อาหาร ข้าวของเครื่องใช้ เพลง และเชื่อมโยงเส้นทางไปยังอำเภออื่นๆ ภายในจังหวัดอุดรธานี โดยมีนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวเป็นสหกรณ์เพื่อลงทุนประกอบธุรกิจท่องเที่ยว ให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอย่างไร กำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย การพัฒนา การกิจ หลักในด้านการท่องเที่ยว ปรับปรุงโครงสร้างของเทศบาลตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับภาระงาน จัดตั้งเครือข่ายสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนที่เกี่ยวข้อง

รัฐกรณ์ แสงโชติ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเทศบาลตำบลปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว และมีการเข้าติดตามและดูแลผลความก้าวหน้าในการจัดการและดำเนินกิจกรรมของเทศบาลตำบลปาย อยู่ในระดับปานกลาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการพัฒนาตามแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 175) ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 ประชาชนที่มีระดับศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษา
อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1. ประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว ในเขตอำเภอปราณบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 75,898 คน
2. นายกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
จำนวน 8 แห่ง จำนวน 8 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว ในเขตอำเภอปราณบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125 อ้างอิงใน
ยุทธ ไกรวรรณ, 2553, หน้า 64) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก
แสดงรายละเอียดดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (0.05)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{75,898}{1 + 75,898 \times (0.05)^2} \\ &= 397.90 \text{ คน} \end{aligned}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน

2. นายกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอปรางมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 8 แห่ง จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปร

1. ตัวแปรต้น คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

2. ตัวแปรตาม คือ

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี 4 ด้าน คือด้านการค้นหาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการติดตามและประเมินผล

2.2 บทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอำเภอปรางมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับประชาชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ศึกษาวัตถุประสงค์ สมมติฐาน และกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. ศึกษาตัวแปร เพื่อสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดไว้ เพื่อนำเสนออาจารย์เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา และภาษาที่ใช้
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

6. ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเพื่อทราบข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการค้นหาคำปัญหา
2. ด้านการวางแผน
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม
4. ด้านการติดตามและประเมินผล

ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) และลักษณะของคำถามกำหนดให้ ผู้ตอบได้เลือกตอบ (Checklist) คือ

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลบทบาทแนวทางแก้ไขของประชาชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1. จัดเตรียมแบบสอบถาม และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้ประชาชน และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 398 ชุด

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตและประเด็นคำถาม โดยยึดตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ที่จะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งยืนยันวัน เวลา สถานที่ ก่อนการสัมภาษณ์

2. เข้าสู่สถานที่นัดหมาย แนะนำตนเอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีก่อนเริ่มต้นสัมภาษณ์

3. ชี้แจงจุดมุ่งหมาย การเก็บความลับ พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์และเจาะลึกในประเด็นที่จะสัมภาษณ์

4. เริ่มต้นการสัมภาษณ์ และเจาะลึกในประเด็นที่ต้องการทราบข้อมูลในรายละเอียด จากคำถามแรกไปถึงคำถามสุดท้าย โดยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายให้เป็นไปตามธรรมชาติของการสนทนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในประเด็นที่สัมภาษณ์

5. ปิดการสนทนา โดยสรุปความเห็นและสอบถามประเด็นที่อยากจะทราบเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเป็นคำถามปิดท้ายการสัมภาษณ์

6. การสิ้นสุดการสัมภาษณ์ โดยการกล่าวขอบคุณในคุณค่าของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ และการเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อผลการศึกษาที่จะเกิดความสำเร็จมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามได้ตามจำนวนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถาม และคัดเลือกฉบับที่มีความสมบูรณ์ถูกต้อง
2. ทำการบันทึกคำตอบในแบบสอบถาม เพื่อประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สำหรับแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	ให้	4	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	ให้	2	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การแปรค่าเฉลี่ย ได้กำหนดน้ำหนักคะแนนในการแบ่งช่วงชั้น (Class Interval) 5 ระดับเท่าๆ กัน ดังนี้

1.00 – 1.80	หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมมาก
4.21 – 5.00	หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนใน อำเภอปราณบุรีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t - test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way - ANOVA) ในกรณีที่มีค่า F มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยเซฟเฟ (Scheffe's)

4. ข้อมูลบทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้กระทำอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการวิจัย ตั้งแต่ก่อนการสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร บทสรุปที่ได้จากการบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ในลักษณะการเขียนบันทึกอธิบายเนื้อหาให้เกิดความชัดเจนในประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการลดทอนข้อมูลแล้วมาจัดเป็นหมวดหมู่

3. การหาข้อสรุปและตีความ (Conclusion Interpretation) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า โดยพิจารณาความสอดคล้อง และความแตกต่างของข้อมูลที่ได้จากการจัดระเบียบข้อมูล แล้วมาหาข้อสรุป และตีความในรูปแบบการพรรณนาเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ของอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 398 ตัวอย่าง ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 4 ข้อมูลบทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 5 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ซึ่งพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 67.80 มีอายุอยู่ในระหว่าง 25 – 35 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ นักเรียน / นักศึกษา จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.20 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.70 รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 398)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	128	32.20
หญิง	270	67.80
อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	115	28.90
25 – 35 ปี	173	43.50
36 – 45 ปี	52	13.10
มากกว่า 45 ปี	58	14.60
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	111	27.90
มัธยมศึกษา / ปวช.	82	20.60
อนุปริญญา / ปวส.	79	19.80
ปริญญาตรี	117	29.40
ปริญญาโท หรือสูงกว่า	9	2.30
อาชีพ		
นักเรียน / นักศึกษา	132	33.20
ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท	55	13.80
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	21	5.30
นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ	60	15.10
แม่บ้าน / เกษตรกร	130	32.70
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	136	34.20
5,000 – 10,000 บาท	152	38.20
10,001 – 15,000 บาท	85	21.40
15,001 – 20,000 บาท	12	3.00
มากกว่า 20,000 บาท	13	3.30
รวม	398	100.00

ตอนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .698 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการติดตามประเมินผล อยู่ลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .832 รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .798 ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา มีค่าเฉลี่ย 3.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .792 ตามลำดับ และด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 2.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .813 เป็นลำดับสุดท้าย รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การมีส่วนร่วม
1	ด้านการติดตามประเมินผล	3.20	.832	ปานกลาง
2	ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	3.08	.798	ปานกลาง
3	ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา	3.05	.792	ปานกลาง
4	ด้านการวางแผน	2.99	.813	ปานกลาง
	รวม	3.08	.698	ปานกลาง

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .792 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมการสำรวจข้อมูลปัญหาทางการท่องเที่ยว อยู่ลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .955 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุและปัญหาทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .907 มีส่วนร่วมในการคิดและเสนอวิธีในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยว

เพื่อความยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .972 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.016 ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 2.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .995 เป็นลำดับสุดท้าย รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการค้นหาปัญหา

ลำดับที่	ด้านการค้นหาปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม
1	มีส่วนร่วมการสำรวจข้อมูลปัญหาทางการท่องเที่ยว	3.25	.955	ปานกลาง
2	มีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุและปัญหาทางการท่องเที่ยว	3.04	.907	ปานกลาง
3	มีส่วนร่วมในการคิดและเสนอวิธีในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน	3.02	.972	ปานกลาง
4	มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน	3.02	1.016	ปานกลาง
5	มีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.97	.995	ปานกลาง
	รวม	3.05	.792	ปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวางแผน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

มีค่าเฉลี่ย 2.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .813 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผนการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .930 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .971 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการวางแผนทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .967 มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .982 ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/กิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวที่เน้นความยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 2.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.386 เป็นลำดับสุดท้าย รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวางแผน

ลำดับ ที่	ด้านการวางแผน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การมีส่วนร่วม
1	มีส่วนร่วมในการประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ วางแผนการท่องเที่ยวในพื้นที่	3.04	.930	ปานกลาง
2	มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ของโครงการด้านการท่องเที่ยว	3.01	.971	ปานกลาง
3	มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนทางการท่องเที่ยว	2.99	.967	ปานกลาง
4	มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	2.98	.982	ปานกลาง
5	มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/กิจกรรม ต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวที่เน้น ความยั่งยืน	2.98	1.386	ปานกลาง
	รวม	2.99	.813	ปานกลาง

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .798 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.021 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวกับหน่วยงานราชการ มีค่าเฉลี่ย 3.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .960 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนของชุมชนที่ได้วางไว้ มีค่าเฉลี่ย 3.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .981 มีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่าง ๆ เช่น กำลึงกาย กำลึงใจ หรือกำลึงทรัพย์ มีค่าเฉลี่ย 3.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .999 ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .942 เป็นลำดับสุดท้าย รายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม

ลำดับ ที่	ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การมีส่วนร่วม
1	มีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่	3.17	1.021	ปานกลาง
2	มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวกับหน่วยงานราชการ	3.11	.960	ปานกลาง
3	มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนของชุมชนที่ได้วางไว้	3.11	.981	ปานกลาง
4	มีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่าง ๆ เช่น กำลึงกาย กำลึงใจ หรือกำลึงทรัพย์	3.04	.999	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การมีส่วนร่วม
5	มีส่วนร่วมในการประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ ในการดำเนิน กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	2.97	.942	ปานกลาง
	รวม	3.08	.798	ปานกลาง

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอ ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วม
ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .832 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วม
ในการประชุมฯ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการติดตามและประเมินผลด้านการท่องเที่ยว อยู่ลำดับ
ที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.010 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการติดตามและ
ประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวตามแผนที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ย 3.23 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน .965 มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.23
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.024 มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
ด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.066 ตามลำดับ และมีส่วนร่วมใน
การติดตามและร่วมหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.14
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .995 เป็นลำดับสุดท้าย รายละเอียดดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา
การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ด้านการติดตามและประเมินผล

ลำดับ ที่	ด้านการติดตามและประเมินผล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ การมีส่วนร่วม
1	มีส่วนร่วมในการประชุมฯ ร่วมแสดง ความคิดเห็นในการติดตามและ ประเมินผลด้านการท่องเที่ยว	3.26	1.010	ปานกลาง
2	มีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานด้าน การท่องเที่ยวตามแผนที่กำหนดไว้	3.23	.965	ปานกลาง
3	มีส่วนร่วมในการสรุปผล การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	3.23	1.024	ปานกลาง
4	มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน ด้านการท่องเที่ยว	3.16	1.066	ปานกลาง
5	มีส่วนร่วมในการติดตามและร่วมหา แนวทางในการปรับปรุง การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	3.14	.995	ปานกลาง
	รวม	3.20	.832	ปานกลาง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
แบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วย t - test พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมใน
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.41, p = .004$) และรายด้านแตกต่างกัน

ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ส่วนด้านการติดตามประเมินผล ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	เพศ						t- value	p
	ชาย n = 128			หญิง n = 270				
	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม		
1. ด้านการค้นหาปัญหา	3.13	.959	ปานกลาง	3.02	.699	ปานกลาง	1.28	.000*
2. ด้านการวางแผน	3.14	.888	ปานกลาง	2.92	.766	ปานกลาง	2.50	.005*
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	3.24	.877	ปานกลาง	3.00	.747	ปานกลาง	2.88	.004*
4. ด้านการติดตาม ประเมินผล	3.30	.878	ปานกลาง	3.15	.807	ปานกลาง	1.67	.167
รวม	3.20	.782	ปานกลาง	3.02	.648	ปานกลาง	2.41	.004*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .812 อายุ 25-35 ปี ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .576 อายุมากกว่า 45 ปี มีค่าเฉลี่ย 2.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .712 และ อายุ 36-45 ปี ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .562 รายละเอียดดังตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน	น้อยกว่า 25 ปี		25 – 35 ปี		36 – 45 ปี		มากกว่า 45 ปี	
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.
1. ด้านการค้นหาปัญหา	3.20	.947	3.25	.694	2.95	.659	2.91	.840
2. ด้านการวางแผน	3.29	.910	2.83	.688	2.82	.879	2.99	.813
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	3.46	.941	3.13	.710	2.85	.618	2.94	.763
4. ด้านการติดตามประเมินผล	3.53	.903	3.47	.699	2.96	.727	3.01	.824
รวม	3.37	.812	3.23	.576	2.90	.562	2.92	.712

การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 13.619, p = .000$) และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม และด้านการติดตามประเมินผล ส่วนด้านการค้นหาปัญหา ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตาราง 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการค้นหาปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	7.779	3	2.593	4.224	.006
	ภายในกลุ่ม	241.845	394	.614		
	รวม	249.624	397			
2. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	16.958	3	5.653	9.067	.000*
	ภายในกลุ่ม	245.642	394	.623		
	รวม	262.600	397			

ตาราง 9 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	27.658	3	9.219	16.095	.000*
	ภายในกลุ่ม	225.696	394	.573		
	รวม	253.355	397			
4. ด้านการติดตามประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	27.689	3	9.230	14.690	.000*
	ภายในกลุ่ม	247.546	394	.628		
	รวม	275.235	397			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	18.201	3	6.067	13.619	.000*
	ภายในกลุ่ม	175.522	394	.445		
	รวม	193.723	397			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กับอายุระหว่าง 36-45 ปี และ อายุมากกว่า 45 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ ด้านการวางแผน โดยวิธีเชฟเฟ

อายุ	น้อยกว่า 25 ปี	25 – 35 ปี	36 – 45 ปี	มากกว่า 45 ปี
น้อยกว่า 25 ปี	-	.226	.462*	.474*
25 – 35 ปี		-	.236	.248
36 – 45 ปี			-	.012
มากกว่า 45 ปี				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กับอายุระหว่าง 36-45 ปี และ อายุมากกว่า 45 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีเซฟเฟ

อายุ	น้อยกว่า 25 ปี	25 – 35 ปี	36 – 45 ปี	มากกว่า 45 ปี
น้อยกว่า 25 ปี	-	.334	.617*	.524*
25 – 35 ปี		-	.282	.189
36 – 45 ปี			-	.092
มากกว่า 45 ปี				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กับอายุระหว่าง 36-45 ปี และ อายุมากกว่า 45 ปี และอายุ 25-35 ปี กับอายุระหว่าง 36-45 ปี และ อายุมากกว่า 45 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการติดตามประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ ด้านการติดตามประเมินผล โดยวิธีเซฟเฟ

อายุ	น้อยกว่า 25 ปี	25 – 35 ปี	36 – 45 ปี	มากกว่า 45 ปี
น้อยกว่า 25 ปี	-	.057	.561*	.516*
25 – 35 ปี		-	.504*	.459*
36 – 45 ปี			-	.045
มากกว่า 45 ปี				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กับอายุระหว่าง 36-45 ปี และ อายุมากกว่า 45 ปี และอายุ 25-35 ปี กับอายุระหว่าง 36-45 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ โดยวิธีเซฟเฟ

อายุ	น้อยกว่า 25 ปี	25 – 35 ปี	36 – 45 ปี	มากกว่า 45 ปี
น้อยกว่า 25 ปี	-	.141	.474*	.451*
25 – 35 ปี		-	.332*	.310
36 – 45 ปี			-	.022
มากกว่า 45 ปี				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .711 ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีค่าเฉลี่ย 3.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .885 ระดับการศึกษานุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ย 2.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .415 ระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 3.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .686 และระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .856 รายละเอียดดังตาราง 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม ของชุมชนใน การพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	ประถม ศึกษา		มัธยมศึกษา/ ปวช.		อนุปริญญา/ ปวส.		ปริญญาตรี		ปริญญาโท หรือสูงกว่า	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการค้นหาปัญหา	3.08	.849	3.14	.955	2.94	.495	3.02	.799	3.73	1.20
2. ด้านการวางแผน	3.13	.846	3.04	.941	2.85	.622	2.92	.823	3.44	.978
3. ด้านการปฏิบัติ กิจกรรม	3.33	.873	3.13	.933	2.76	.517	3.07	.738	3.66	.608
4. ด้านการติดตาม ประเมินผล	3.42	.828	3.26	.994	2.90	.631	3.18	.790	3.80	.793
รวม	3.24	.711	3.14	.885	2.86	.415	3.05	.686	3.66	.856

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 6.331, p = .000$) และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการติดตามประเมินผล ส่วนด้านการค้นหาปัญหา และด้านการวางแผน ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตาราง ที่ 15

ตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การมีส่วนร่วมในการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
	ความ แปรปรวน					
1. ด้านการค้นหาคำปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	6.441	4	1.610	2.602	.036
	ภายในกลุ่ม	243.183	393	.619		
	รวม	249.624	397			
2. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	6.564	4	1.641	2.519	.041
	ภายในกลุ่ม	256.036	393	.651		
	รวม	262.600	397			
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	22.265	4	5.566	9.466	.000*
	ภายในกลุ่ม	231.090	393	.588		
	รวม	253.355	397			
4. ด้านการติดตามประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	19.435	4	4.859	7.465	.000*
	ภายในกลุ่ม	255.800	393	.651		
	รวม	275.235	397			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	11.728	4	2.932	6.331	.000*
	ภายในกลุ่ม	181.995	393	.463		
	รวม	193.723	397			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับ
อนุปริญญา/ปวส. และระดับมัธยมศึกษา/ปวช. กับอนุปริญญา/ปวส. และอนุปริญญา/ปวส. กับ ระดับ
ปริญญาโทหรือสูงกว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
ดังตาราง 16

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีเซฟเฟ

ระดับการศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท หรือสูงกว่า
ประถมศึกษา	-	.199	.570*	.257	.333
มัธยมศึกษา/ปวช.		-	.371*	.058	.532
อนุปริญญา/ปวส.			-	.313	.904*
ปริญญาตรี				-	.590
ปริญญาโท หรือ สูงกว่า					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษากับอนุปริญญา/ปวส. และระดับมัธยมศึกษา/ปวช. กับอนุปริญญา/ปวส. และอนุปริญญา/ปวส. กับระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านติดตามและประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษาด้านติดตามและประเมินผล โดยวิธีเซฟเฟ

ระดับการศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท หรือสูงกว่า
ประถมศึกษา	-	.160	.521*	.238	.371
มัธยมศึกษา/ปวช.		-	.360*	.078	.531
อนุปริญญา/ปวส.			-	.282	.892*

ตาราง 17 (ต่อ)

ระดับการศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท หรือสูงกว่า
ปริญญาตรี				-	.610
ปริญญาโท หรือ สูงกว่า					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับอนุปริญญา/ปวส. และอนุปริญญา/ปวส. กับ ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 18

ตาราง 18 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยวิธีเซฟเฟ

ระดับการศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท หรือสูงกว่า
ประถมศึกษา	-	.098	.377*	.191	.415
มัธยมศึกษา/ปวช.		-	.278	.093	.514
อนุปริญญา/ปวส.			-	.185	.792*
ปริญญาตรี				-	.607
ปริญญาโท หรือ สูงกว่า					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของประชาชนที่มีอาชีพนักเรียนนักศึกษา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .381 อาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัท มีค่าเฉลี่ย 2.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .746 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ย 2.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .591 อาชีพนักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ มีค่าเฉลี่ย 3.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .719 และอาชีพแม่บ้าน/เกษตรกร มีค่าเฉลี่ย 3.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .752 รายละเอียดดังตาราง 19

ตาราง 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	นักเรียน / นักศึกษา		ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท		ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ		นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ		แม่บ้าน / เกษตรกร	
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.
1. ด้านการค้นหาคำปรึกษา	2.70	.480	2.97	.858	3.06	.671	3.10	.889	3.12	.861
2. ด้านการวางแผน	2.50	.588	2.86	.780	2.96	.729	2.99	.864	3.17	.874
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	2.57	.420	2.92	.773	2.89	.640	3.20	.750	3.35	.918
4. ด้านการติดตามประเมินผล	2.72	.402	3.16	.969	3.03	.735	3.22	.809	3.46	.853
รวม	2.62	.381	2.98	.746	2.98	.591	3.13	.719	3.28	.752

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 6.098, p = .000$) และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการติดตามประเมินผล ส่วนด้านการค้นหาคำปรึกษา ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตาราง 20

ตาราง 20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	แหล่ง ความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3.787	4	.947	1.514	.197
	ภายในกลุ่ม	245.837	393	.626		
	รวม	249.624	397			
2. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	10.290	4	2.573	4.007	.003*
	ภายในกลุ่ม	252.309	393	.642		
	รวม	262.600	397			
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	21.885	4	5.471	9.289	.000*
	ภายในกลุ่ม	231.470	393	.589		
	รวม	253.355	397			
4. ด้านการติดตามประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	17.864	4	4.466	6.819	.000*
	ภายในกลุ่ม	257.371	393	.655		
	รวม	275.235	397			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	11.321	4	2.830	6.098	.000*
	ภายในกลุ่ม	182.402	393	.464		
	รวม	193.723	397			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษา กับอาชีพแม่บ้าน/
เกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 21

ตาราง 21 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพด้านการวางแผน โดยวิธีเชฟเฟ

ระดับการศึกษา	นักเรียน / นักศึกษา	ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท	ข้าราชการ พนักงาน / รัฐวิสาหกิจ	นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ	แม่บ้าน / เกษตรกร
นักเรียน นักศึกษา /	-	.357	.460	.491	.669*
ลูกจ้าง พนักงานบริษัท /		-	.103	.134	.312
ข้าราชการ พนักงาน / รัฐวิสาหกิจ			-	.031	.208
นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ				-	.177
แม่บ้าน เกษตรกร /					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานศึกษากับอาชีพธุรกิจ/เจ้าของกิจการ กับอาชีพแม่บ้าน/เกษตรกร อาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัทกับแม่บ้าน/เกษตรกร และข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับแม่บ้าน/เกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 22

ตาราง 22 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีเชฟเฟ

ระดับการศึกษา	นักเรียน / นักศึกษา	ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท	ข้าราชการ พนักงาน / รัฐวิสาหกิจ	นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ	แม่บ้าน / เกษตรกร
นักเรียน นักศึกษา/	-	.355	.327	.635*	.783*
ลูกจ้าง กงานบริษัท/		-	.028	.279	.428*
ข้าราชการ พนักงาน / รัฐวิสาหกิจ			-	.308	.456*
นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ				-	.148
แม่บ้าน เกษตรกร /					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษา กับอาชีพแม่บ้าน/เกษตรกร อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับแม่บ้าน/เกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านติดตามและประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 23

ตาราง 23 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพด้านการติดตามและประเมินผล โดยวิธีเซฟเฟ

ระดับการศึกษา	นักเรียน / นักศึกษา	ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท	ข้าราชการ พนักงาน / กิจรัฐวิสาหกิจ	นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ	แม่บ้าน / เกษตรกร
นักเรียน นักศึกษา /	-	.439	.306	.496	.742*
ลูกจ้าง พนักงานบริษัท /		-	.133	.056	.302
ข้าราชการ พนักงาน /			-	.189	.435*
รัฐวิสาหกิจ					
นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ				-	.246
แม่บ้าน เกษตรกร /					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพศึกษากับอาชีพแม่บ้าน/เกษตรกร อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับแม่บ้าน/เกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 24

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ โดยวิธีเซฟเฟ

ระดับการศึกษา	นักเรียน / นักศึกษา	ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท	ข้าราชการ พนักงาน / รัฐวิสาหกิจ	นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ	แม่บ้าน / เกษตรกร
นักเรียน นักศึกษา /	-	.354	.363	.506	.654*
ลูกจ้าง พนักงานบริษัท /		-	.008	.151	.299
ข้าราชการ พนักงาน /			-	.143	.290*
รัฐวิสาหกิจ					
นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ				-	.147
แม่บ้าน เกษตรกร /					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .891 รายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 2.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .544 รายได้ระหว่าง 10,001- 15,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 3.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .738 รายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 2.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .434 และรายได้มากกว่า 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 2.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .402 รายละเอียดดังตาราง 25

ตาราง 25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การมีส่วนร่วมของชุมชนใน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,000 – 10,000 บาท		10,001 – 15,000 บาท		15,001 – 20,000 บาท		มากกว่า 20,000 บาท	
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.
	1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา	3.13	.922	2.98	.648	3.09	.867	2.91	.478	2.96
2. ด้านการวางแผน	3.18	.943	2.85	.669	2.99	.847	2.85	.498	2.89	.513
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	3.34	.963	2.87	.600	3.11	.773	2.78	.568	2.83	.363
4. ด้านการติดตามประเมินผล	3.39	.923	3.04	.734	3.23	.834	2.96	.589	3.09	.746
รวม	3.26	.819	2.94	.544	3.10	.738	2.87	.434	2.94	.402

การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 4.467, p = .002$) และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการติดตามประเมินผล ส่วนด้านการค้นหาค้นหา ปัญหาไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตาราง 26

ตาราง 26 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
	ความแปรปรวน					
1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2.056	4	.514	.816	.516
	ภายในกลุ่ม	247.568	393	.630		
	รวม	249.624	397			

ตาราง 26 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
2. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	8.351	4	2.088	3.227	.013*
	ภายในกลุ่ม	254.249	393	.647		
	รวม	262.600	397			
3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	18.185	4	4.546	7.597	.000*
	ภายในกลุ่ม	235.170	393	.598		
	รวม	253.355	397			
4. ด้านการติดตามประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	9.467	4	2.367	3.500	.008*
	ภายในกลุ่ม	265.768	393	.676		
	รวม	275.235	397			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	8.424	4	2.106	4.467	.002*
	ภายในกลุ่ม	185.299	393	.471		
	รวม	193.723	397			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท กับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 27

ตาราง 27 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ด้านการวางแผน โดยวิธีเซฟเฟ

รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,000 – 10,000 บาท	10,001– 15,000 บาท	15,001 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.331*	.191	.336	.294
5,000 – 10,000 บาท		-	.140	.005	.037
10,001 – 15,000 บาท			-	.140	.145
15,001 – 20,000 บาท				-	.042
มากกว่า 20,000 บาท					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท กับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 28

ตาราง 28 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีเซฟเฟ

รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,000 – 10,000 บาท	10,001– 15,000 บาท	15,001 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.474*	.232	.562	.514
5,000 – 10,000 บาท		-	.241	.087	.040
10,001 – 15,000 บาท			-	.329	.282

ตาราง (ต่อ)

รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,000 – 10,000 บาท	10,001– 15,000 บาท	15,001 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
15,001 – 20,000 บาท				-	.047
มากกว่า 20,000 บาท					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท กับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน ด้านการติดตามและประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 29

ตาราง 29 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ด้านการติดตามและประเมินผล โดยวิธีเชฟเฟ

รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,000 – 10,000 บาท	10,001– 15,000 บาท	15,001 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.345*	.162	.425	.300
5,000 – 10,000 บาท		-	.183	.080	.044
10,001 – 15,000 บาท			-	.183	.263
15,001 – 20,000 บาท				-	.125
มากกว่า 20,000 บาท					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท กับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 30

ตาราง 30 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยวิธีเซฟเฟ

รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,000 – 10,000 บาท	10,001– 15,000 บาท	15,001 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.325*	.158	.386	.319
5,000 – 10,000 บาท		-	.167	.061	.005
10,001 – 15,000 บาท			-	.228	.161
15,001 – 20,000 บาท				-	.066
มากกว่า 20,000 บาท					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 ข้อมูลบทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ พบว่าประชาชนได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะแนวทางการแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาและลดข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงมีการพิจารณาองค์ประกอบของแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีแนวทางดังนี้

1. ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทาง ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน
2. ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสมดุลของระบบนิเวศเมืองให้ดำรงอยู่ในสภาพที่ยั่งยืน
3. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอปรางค์บุรี ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวรู้คุณค่าโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ของอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. ควรสร้างกลไกการบริหารจัดการชายหาดปากน้ำปรางค์และพื้นที่เชื่อมต่อโยง
5. จัดระบบการกำจัดขยะและการบำบัดน้ำเสียตามมาตรฐานสากลให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายอย่างทั่วถึง
6. ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในอนาคต
7. เร่งรัดการฟื้นฟูหมู่บ้านประมง ปากน้ำปรางค์ตามวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น
8. พัฒนาแนวคิดการสร้างสรรค์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ให้เกิดมูลค่าทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน
9. ควรมีการเสริมสร้างและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลและครบวงจร
10. ปรับปรุงเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวกและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงปรับปรุงป้ายสัญลักษณ์การจราจรและป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยวให้มีทั้งปริมาณที่เพียงพอและมีมาตรฐานเดียวกัน
11. จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากจังหวัด เพื่อเป็นประโยชน์ในการติดตามความเป็นไปและความเคลื่อนไหว
12. จัดบริการห้องน้ำสาธารณะที่มีมาตรฐาน เพื่อบริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
13. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้องในการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น
14. พัฒนาระบบการการระดมการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้องในการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบ กลไกถาวรของชุมชน

15. พัฒนาองค์ความรู้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และถ่ายทอดสู่ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

16. สร้างกลไกการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการผลิตสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (OTOP) ในระดับคุณภาพมาตรฐานสากล

17. กระจายผลการพัฒนาและประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวสู่ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการจ้างงาน เพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

18. สร้างจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ รู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่ประชาชนและชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนาและดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน

19. ควรปรับปรุงถนนที่สะดวกในการเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อำเภออื่นๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และพื้นที่เชื่อมโยงยังเป็นศูนย์รวมที่พัก แหล่งรวมร้านอาหารต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

20. ควรมีการกำหนดขอบเขตการประกาศพื้นที่พิเศษอำเภอปราณบุรีและพื้นที่เชื่อมโยงครอบคลุมเพื่อการบูรณาการการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวให้มีความเป็นเอกภาพและยั่งยืนต่อไป

ตอนที่ 5 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการเก็บรวบรวมรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในประเด็นกระบวนการมีส่วนร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการติดตามประเมินผล 2) ด้านการปฏิบัติกิจกรรม 3) ด้านการค้นหาปัญหา และ 4) ด้านการวางแผน ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการค้นหาปัญหา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 1 นายกเทศบาลตำบลปราณบุรี กล่าวว่า ในการประชุมประชาชนในแต่ละชุมชน การเกิดโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน เกิดจากการที่ประชาชนเสนอความคิดเห็นให้มีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาว่า มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนแหล่งใดที่ต้องมีการฟื้นฟู บูรณะ เพื่อให้มีสภาพที่คงเดิม และให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศที่สวยงามกับสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน

(นายกเทศบาลตำบลปรานบุรี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 นายกเทศบาลตำบลเขาน้อย กล่าวว่า เทศบาลมีโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยระบุไว้ในแผนงานและกิจกรรมของแผนประจำปี ซึ่งแผนพัฒนาดังกล่าวเกิดจากการร่วมคิดค้นปัญหาของประชาชนในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเสนอปัญหาโครงการพัฒนาปรับปรุงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของตำบล เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น

(นายกเทศบาลตำบลเขาน้อย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 3 นายกเทศบาลตำบลปากน้ำปราน กล่าวว่ ตำบล ปากน้ำปรานมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ เส้นทาง รวมทั้งการบูรณะสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่ง ให้มีสภาพแวดล้อมที่น่าท่องเที่ยว โดยเฉพาะการพัฒนาเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งโครงการพัฒนาดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อประชาชนในตำบล แต่ละชุมชนมีการเสนอปัญหาเพื่อให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนส่วนใหญ่จะนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับเส้นทางในการเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว และประชาชนในตำบลให้มีการพัฒนาอาชีพเสริมที่เกิดจากแหล่งท่องเที่ยวในตำบลได้

(นายกเทศบาลตำบลปากน้ำปราน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 4 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปรานบุรี กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามการเสนอปัญหาของประชาชนในชุมชน ในการประชุมประชาคมแต่ละหมู่บ้าน และมีแผนงาน กิจกรรมในการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแยกในแต่ละชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

... ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ในแต่ละชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับเส้นทาง การเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ในแต่ละแห่ง

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปรางมบุรี, ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 5 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปรางมีการสร้างให้ประชาชนร่วมกันเสนอปัญหาในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตำบล ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่ใดในตำบลที่ต้องมีการปรับปรุง และต้องปรับปรุงเรื่องใดบ้าง โดยผ่านที่ประชุมประชาคม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

... ส่วนให้ประชาชนจะนำเสนอการปรับปรุงเส้นทาง และการปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ภายในตำบล เพื่อให้เกิดความสะดวก และความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 6 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม กล่าวว่า ในการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะเกิดจากการประชุมประชาคมในและชุมชนของตำบล และนำโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มาเรียงลำดับตามความเดือดร้อนกับปัญหาที่เกิดขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

... ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อเสนอความเดือดร้อนเรื่องถนนในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว และการนำเสนอความสกปรกและสภาพล้อมที่ไม่ดี และเสนอให้มีการปรับภูมิทัศน์ชายหาด

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 7 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังกั๊พ กล่าวว่า ตำบลวังกั๊พ มีการประชุมประชาคมแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมเสนอปัญหาต่างๆ ในแต่ละหมู่บ้าน รวมถึงการเกิดโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบล ก็เกิดจากการนำเสนอปัญหาต่างๆ ของประชาชน ในการเข้าร่วมประชุมประชาคม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนในชุมชนเสนอปัญหาการปรับปรุง พื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยว ปรับปรุง ภูมิทัศน์ชายหาด ปรับปรุงถนนทางเข้าสถานที่ท่องเที่ยว

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 8 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาจ้าว กล่าวว่า องค์การบริหาร ส่วนตำบล มีการประชุมประชาคมแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนเสนอปัญหาและความต้องการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนไว้ในแผนงาน กิจกรรม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน ได้แก่ ปัญหาเส้นทาง ปัญหาไฟฟ้าตามเส้นทาง ปัญหาตู้โทรศัพท์ในแหล่ง ท่องเที่ยว รวมทั้งปรับภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกและความ ปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาจ้าว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2556)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่เสนอว่า ด้านการค้นหาปัญหา คือ 1) มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเส้นทางเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยว 2) มีส่วนร่วมเสนอปัญหาปัญหา ไฟฟ้าตามเส้นทาง 3) ปัญหาสภาพแวดล้อมเพื่อให้ปรับภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว 4) ปัญหา ตู้โทรศัพท์ในแหล่งท่องเที่ยว และ 5) เสนอปัญหาความสกปรกของชายหาดแลให้มีการปรับ ภูมิทัศน์ชายหาด

จากข้อค้นพบของผู้วิจัย พบว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในค้นปัญหา เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ส่งผลทำให้ประชาชนได้นำเสนอข้อมูล ปัญหาต่างๆ นำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ถูกจุดกับปัญหาจริงๆ

2. ด้านการวางแผน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 1 นายกเทศบาลตำบลปราณบุรี กล่าวว่า เทศบาลมี การวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตเทศบาล โดยมีการประชุมวางแผนร่วมกัน ระหว่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...มีการประชุมวางแผน ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวางแผนการปรับปรุงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และการปรับปรุงสาธารณูปโภคอื่นๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

(นายกเทศบาลตำบลปรางค์บุรี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 นายกเทศบาลตำบลเขาน้อย กล่าวว่า ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เทศบาลมีการวางแผนร่วมกันกับประชาชน " ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...โดยร่วมกันวางแผนการดำเนินงานการปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

(นายกเทศบาลตำบลเขาน้อย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 3 นายกเทศบาลตำบลปากน้ำปรางค์ มีวางแผนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับการประสานงาน และกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกล่าวว่า ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนมีที่ร่วมวางแผนในการกำหนดวิธีการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

(นายกเทศบาลตำบลปากน้ำปรางค์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 4 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปรางค์บุรี กล่าวว่า การวางแผนเพื่อกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล มีการวางแผนงานร่วมกับประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดวิธีการในการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบล โดยวางแผนกำหนดขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งของตำบล

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปรางค์บุรี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 5 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณมีการประชุมร่วมกับประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับกับปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรมของโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบล
(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 6 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในการดำเนินการวางแผนการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนในตำบลให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนการกำหนด วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว และการกำหนดวิธีการดำเนินการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในตำบล
(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 7 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลวังก้พง กล่าวว่า องค์การบริหาร ส่วนตำบลมีให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการวางแผนทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ร่วมกันวางแผนด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดทำแผนและกิจกรรมต่างๆ เพื่อเน้น การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลวังก้พง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 8 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาจ้าว กล่าวว่า องค์การบริหาร ส่วนตำบลมีการวางแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแผนงาน กิจกรรม

ที่ได้ตั้งไว้ เช่น การพัฒนาเส้นทาง สาธารณูปโภค การอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว
เพื่อไปเที่ยว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนมีส่วนร่วมในวางแผนโครงการและกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
ในชุมชน ได้แก่ การปรับปรุงเส้นทาง การเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในตำบล
(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาจ้าว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2556)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่เสนอว่า, ด้านการมีส่วนร่วม
การวางแผน คือ 1) มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบล
2) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในตำบล
3) มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบล และ 4) มีส่วนร่วม
ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผนการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวในตำบล

จากข้อค้นพบของผู้วิจัย พบว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้ประชาชนได้นำเสนอข้อมูลทั้งปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ของ
การดำเนินงานพัฒนาในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่แต่ละแห่งที่แตกต่างกัน สามารถนำมาปรับปรุง
การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ยั่งยืนได้

3. ด้านการปฏิบัติกิจกรรม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 1 นายกเทศบาลตำบลปราณบุรี กล่าวว่า ปัจจุบันประชาชนใน
ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมใน
การปฏิบัติกิจกรรม โดยการประชาสัมพันธ์ การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาฟื้นฟู
แหล่งท่องเที่ยว

(นายกเทศบาลตำบลปราณบุรี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 นายกเทศบาลตำบลเขาน้อย กล่าวว่า ในการดำเนินกิจกรรม
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งการพัฒนาแต่ละครั้ง แต่ละโครงการต้องเกิดจาก
ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนด้วย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยว

(นายกเทศบาลตำบลเขาน้อย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 3 นายกเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ กล่าวว่า เทศบาลมีการให้ประชาชนร่วมมือในการพัฒนา ฟื้นฟู และบูรณะสถานที่ และแหล่งท่องเที่ยว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...การพัฒนาบูรณะสถานที่ท่องเที่ยวของตำบลปากน้ำปราณ และการปรับปรุงดูแลเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนมากขึ้น

(นายกเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 4 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เช่น การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 5 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณมีการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณให้ประชาชนส่วนในการปฏิบัติกิจกรรมในพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการร่วมบูรณะปรับปรุง ฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน

(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 6 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีการตั้งโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการดำเนินกิจกรรม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการด้านการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างทั่วถึง

(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 7 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลวังก้พง กล่าวว่า ตำบลวังก้พงมีการบริหารจัดการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบล โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เป็นม้ค้เทศแนะนำการท่องเที่ยวในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการบูรณะสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน

(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลวังก้พง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 8 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาจ้าว กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตามแผนงาน กิจกรรมที่ได้ตั้งไว้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ปฏิบัติงานตามโครงการและกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมนชุมชน ได้แก่ การปรับปรุงเส้นทางท้เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในตำบล

(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาจ้าว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2556)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่เสนอว่า ด้านการมีส่วนร่วมการปฏิบัติกิจกรรม คือ 1) มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 2) มีส่วนร่วมในการบูรณะฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวในตำบล 3) มีส่วนร่วมในการปรับปรุงเส้นทางท้เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในตำบล

4) มีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์แนะนำการท่องเที่ยวในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว และ5) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในตำบล

จากข้อค้นพบของผู้วิจัย พบว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ส่งผลทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกร่วมกันในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว ให้อยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งทำให้ประชาชนรู้บทบาทในการแนะนำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวได้

4. ด้านการติดตามประเมินผล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 1 นายกเทศบาลตำบลปราณบุรี กล่าวว่า แนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรมีการตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนในแต่ละชุมชนมาเป็นตัวแทนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...เทศบาลตำบลปราณบุรี มีนโยบายมุ่งพัฒนาให้พื้นที่เทศบาลมีความสะอาด สวยงาม มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเมืองเก่า และชุมชนเมืองปราณ เป็นปอดของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราณบุรี โดยจัดให้เป็นแหล่งออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งสามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอีกทางหนึ่งด้วย

(นายกเทศบาลตำบลปราณบุรี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 นายกเทศบาลตำบลเขาน้อย กล่าวว่า ตำบลเขาน้อยเป็นเมืองน่าอยู่ด้วยการบริหารจัดการที่ดี และมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ชุมชนมีความเข้มแข็ง ผู้คนมีการศึกษาและคุณธรรม นำพาครอบครัวเป็นสุข ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการพึ่งตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการพัฒนาพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

(นายกเทศบาลตำบลเขาน้อย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 3 นายกตำบลปากน้ำปราณ กล่าวว่า การบริหารงานของเทศบาลที่ใช้ทรัพยากรและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดในการพัฒนา และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นจุดเชื่อมต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลกับปัญหาความต้องการของประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นจุดเชื่อมต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลกับปัญหาความต้องการของประชาชน อันนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันในพื้นที่เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และตอบสนองความต้องการของประชาชน เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน

(นายกตำบลปากน้ำปราณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 4 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...องค์การบริหารส่วนตำบลมีการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในตำบล เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

(นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 5 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...โดยมีโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินศึกษาธรรมชาติป่าโกงกาง ถ้าพระยานคร และให้ประชาชน ร่วมประเมินผลในพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 6 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม กล่าวว่า ในตำบล มีการร่วมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในชุมชนร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการพัฒนาเส้นทางสู่แหล่ง ท่องเที่ยว ฟื้นฟู บูรณะแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็น ที่รู้จักอย่างทั่วถึง

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 7 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง กล่าวว่า ตำบลวังก้งมี การบริหารจัดการที่ทันสมัยก้าวหน้าขององค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับประชาชนในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ตำบลวังก้งเป็นตำบลที่มีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี องค์การบริหาร ส่วนตำบลและประชาชนในชุมชนได้ร่วมมือกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการพัฒนา ดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวทางและให้โอกาสประชาชนในชุมชนร่วมกัน ติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนทุกครั้ง

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2556)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 8 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาจ้าว กล่าวว่า ตำบล เขาจ้าว อำเภอปราณบุรี มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงชันสลับซับซ้อนในบริเวณ ทิศตะวันตก แล้วค่อย ๆ ลดต่ำลงจนเป็นหุบเขาขนาดใหญ่ ในบริเวณกลางๆ พื้นที่ของตำบล

แล้วกลับเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนอีกครั้งในบริเวณทิศตะวันออก โดยที่หุบเขาขนาดใหญ่ได้กลายเป็นที่รองรับน้ำของเขื่อนปรานบุรีในปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

...ในเขตตำบลเขาจ้าว มีแหล่งท่องเที่ยว คือน้ำตกแพรกตะลุย และวัดถ้ำเขาจ้าว สภาพทางธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้เบญจพรรณ และสัตว์ป่าหายากจำนวนมาก และองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ประชาชนในตำบลเขาจ้าวมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังกล่าวของชุมชน

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาจ้าว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2556)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่เสนอว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล คือ 1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน 2) ให้ประชาชนในตำบลมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3) ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการพัฒนาเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว และ 4) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากข้อค้นพบของผู้วิจัย พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดด้อยในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน รวมทั้งทำให้เกิดการพัฒนาการจติดกิจกรรมระหว่างประชาชนและหน่วยงานราชการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนให้ยั่งยืนมากขึ้น

ตาราง 31 สรุปสาระสำคัญจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา	1. มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเส้นทางเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยว 2. มีส่วนร่วมเสนอปัญหาปัญหาไฟฟ้าตามเส้นทาง	การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในค้นปัญหาเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนส่งผลทำให้ประชาชนได้

ตาราง 31 (ต่อ)

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
	3. ปัญหาสภาพแวดล้อมเพื่อให้ ปรับภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว	นำเสนอข้อมูล ปัญหาต่างๆ นำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้
	4. ปัญหาตู้โทรศัพท์ในแหล่ง ท่องเที่ยว	ถูกต้องกับปัญหาจริงๆ
	5. เสนอปัญหาความสกปรกของ ชายหาดให้มีการปรับภูมิทัศน์ ชายหาด	
2. ด้านการวางแผน	1. มีส่วนร่วมในการกำหนด วัตถุประสงค์การพัฒนาการ ท่องเที่ยวในตำบล	การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการ วางแผนการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว ส่งผลทำให้ประชาชน
	2. มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริม การท่องเที่ยวในตำบล	ได้นำเสนอข้อมูลทั้งปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ของ การดำเนินงานพัฒนาในแหล่ง การท่องเที่ยวในพื้นที่แต่ละแห่งที่
	3. มีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงานโครงการพัฒนาการ ท่องเที่ยวในตำบล	แตกต่างกัน สามารถนำมา ปรับปรุงการวางแผนพัฒนา
	4. มีส่วนร่วมในการประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ ดำเนินการวางแผนการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในตำบล	แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ยั่งยืน ได้
3. ด้านการปฏิบัติ กิจกรรม	1. มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยว	การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนา
	2. มีส่วนร่วมในการบูรณะฟื้นฟู สถานที่ท่องเที่ยวในตำบล	แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ส่งผลทำให้ประชาชนมีจิตสำนึก ร่วมกันในการดูแล

ตาราง 31 (ต่อ)

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
	3. มีส่วนร่วมในการปรับปรุงเส้นทาง การเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในตำบล	ทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่ ท่องเที่ยว ให้อยู่กับชุมชนอย่าง
	4. มีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์แนะนํา การท่องเที่ยวในชุมชนให้กับ นักท่องเที่ยว	ยั่งยืน รวมทั้งทำให้ประชาชนรู้ บทบาทในการแนะนำการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนให้กับ
	5. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในตำบล	นักท่องเที่ยวได้
4. ด้านการติดตาม ประเมินผล	1. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วน ร่วมในการติดตามประเมินผลใน โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน ชุมชน	การเปิดโอกาสให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานที่
	2. ให้ประชาชนในตำบลมีส่วนร่วมใน การติดตามประเมินผลโครงการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว	เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล องค์การ บริหารส่วนตำบล และประชาชน เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเข้า
	3. ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในการ ติดตามผลการพัฒนาเส้นทางสู่แหล่ง ท่องเที่ยว	มามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว เพื่อให้รู้จุดเด่น จุด ด้อยในการพัฒนาแหล่ง
	4. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขององค์การ บริหารส่วนตำบล	ท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน

จากตารางที่ 31 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนกับเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล
ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปราณบุรี พบว่า ด้านการค้นหาปัญหา การที่ประชาชน
เข้ามามีส่วนร่วมในค้นหาปัญหาเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ส่งผลทำให้ประชาชน

ได้นำเสนอข้อมูล ปัญหาต่างๆ นำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ถูกจุดกับปัญหาจริงๆ ด้านการวางแผน การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้ประชาชนได้นำเสนอข้อมูลทั้งปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ของการดำเนินงานพัฒนาในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่แต่ละแห่ง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ส่งผลทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกร่วมกันในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว ให้อยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งทำให้ประชาชนรับบทบาทในการแนะนำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวได้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้รู้จุดเด่น จุดด้อยในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาบทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว ในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way – ANOVA) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.80 มีอายุอยู่ในระหว่าง 25–35 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.50 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29.40 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.20 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.70

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการติดตามประเมินผล อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการค้นหาคำปรึกษา และด้านการวางแผน เป็นลำดับสุดท้าย

2.1 ด้านการค้นหาปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมการสำรวจข้อมูลปัญหาทางการท่องเที่ยว อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุและปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการคิดและเสนอวิธีในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นลำดับสุดท้าย

2.2 ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผนการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการด้านการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการวางแผนทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวที่เน้นความ เป็นลำดับสุดท้าย

2.3 ด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวกับหน่วยงานราชการ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนของชุมชนที่ได้วางไว้ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่าง ๆ เช่น กำลังกาย กำลังใจ หรือกำลังทรัพย์ ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว เป็นลำดับสุดท้าย

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมในการประชุมฯ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการติดตามและประเมินผลด้านการท่องเที่ยว อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวตามแผนที่กำหนดไว้ มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการติดตามและร่วมหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เป็นลำดับสุดท้าย

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005

3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005

3.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005

4. บทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประชาชนเสนอแนะแนวทางโดยให้ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน ควรมีการเสริมสร้างและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลและครบวงจร และควรปรับปรุงถนนที่สะดวกในการเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อำเภออื่นๆได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และพื้นที่เชื่อมโยงยังเป็นศูนย์รวมที่พัก แหล่งรวมร้านอาหารต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5. ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนกับเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปราณบุรี ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในค้นปัญหาเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้ประชาชนได้นำเสนอข้อมูลทั้งปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ของการดำเนินงานพัฒนาในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่แต่ละแห่ง มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ส่งผลทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกร่วมกันในการดูแล

ทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว ให้อยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล องค์การบริหาร ส่วนตำบล และประชาชน เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้รู้จุดเด่น จุดด้อยในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการติดตามประเมินผล อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการค้นหาคำปรึกษา และด้านการวางแผน เป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของนภดล นพรัตน์ (2551) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนใน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่า ยาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ทำการศึกษาเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคใน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมใน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในด้านต่างๆ ได้แก่ การค้นหาคำปรึกษา การวางแผน การปฏิบัติ กิจกรรม และการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านการค้นหาคำปรึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมการสำรวจข้อมูลปัญหาทางการท่องเที่ยว อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุและปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการคิดและ เสนอวิธีในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าร่วมใน การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภดล นพรัตน์ (2551) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่า ยาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ทำการศึกษาเพื่อศึกษาถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า

ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในด้านต่างๆ ได้แก่ การค้นหาปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผนการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการด้านการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการวางแผนทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/กิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวที่เน้นความ เป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ น้อยนคร (2551) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในทุกด้านในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ ด้านการคิดการพัฒนา การตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวกับหน่วยงานราชการ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนของชุมชนที่ได้วางไว้ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่างๆ เช่น กำลังกาย กำลังใจ หรือกำลังทรัพย์ ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว เป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของยุวดี เพ็ชรสงคราม (2553) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการที่มีการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ และศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนของชุมชนในพื้นที่เกาะยอ ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมมากที่สุด

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีส่วนร่วมในการประชุมฯ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการติดตามและประเมินผลด้านการท่องเที่ยว อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวตามแผนที่กำหนดไว้ มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการติดตามและร่วมหาแนวทางในการปรับปรุง

การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐกรณ์ แสงโชติ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเทศบาล ตำบลปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว และมีการเข้า ติดตามและดูแลผลความก้าวหน้าในการจัดการและดำเนินการกิจกรรมของเทศบาลตำบลปาย อยู่ในระดับ ปานกลาง

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอ ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิปาพร ชัยศิริ (2549) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน โดยประชาชน เห็นถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่ มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ โสมสงค์ (2548) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาล เมืองเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านตัดสินใจ ด้าน การปฏิบัติการตามลำดับ และด้านการประเมินผลเป็นลำดับสุดท้าย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. บทบาทแนวทางแก้ไขของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปราณ บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประชาชนเสนอแนะแนวทางโดยให้ประชาชนในชุมชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทาง ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน ควรมีการเสริมสร้าง และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างมี

คุณภาพมาตรฐานระดับสากลและครบวงจร และควรปรับปรุงถนนที่สะดวกในการเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อำเภออื่นๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และพื้นที่เชื่อมโยงยังเป็นศูนย์รวมที่พัก แหล่งรวมร้านอาหารต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีราพร ธนอมกลิ่น (2548) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เกาะล้าน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเพื่อจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนบนเกาะล้าน พบว่า เกาะล้านมีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีข้อเสนอแนะตามผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ด้านการค้นหาคำปรึกษา ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

1.2 ด้านการวางแผน ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/กิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวที่เน้นความยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว

1.3 ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่างๆ เช่น กำลังกาย กำลังใจ หรือกำลังทรัพย์

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการติดตามและร่วมหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.2 ควรศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน ของอำเภอปรางมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยรัตนนคร

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *เที่ยวเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- จำลอง โปธิบุญ. (2550). *การบริหารโครงการสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ทิพนตร์การพิมพ์
- จีรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2549). *การพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เฉลียว บุรีภักดี. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. นนทบุรี: เอส.อาร์.พริ้นติ้งแมส โปรดักส์.
- ชาคริต ช้วยบำรุง. (2554). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง*. การศึกษาอิสระ ปร.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชัยวัฒน์ ธนวัฒน์สุวรรณ. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า: กรณีศึกษาดำบลดอน แสลับ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- ญาณีกรณีย์ ธรรมโชติ. (2549). *แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเกษตรเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ฐิติวัฒน์ นวลละออง. (2550). *การวางแผนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง อำเภอธวัช จังหวัดภูเก็ต*. การศึกษาอิสระปริญญา ปร.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- นภดล นพรัตน์. (2551). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้อำเภอป่าซางจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นภัค วัฒนคุณ. (2545). *ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง*. เชียงใหม่: สิริลักษณ์.

- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2549). การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย.
- ธรรมจัญญู เพ็ชรไทย. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองป่าตอง. การศึกษาอิสระ ปร.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ธีราพร ถนอมกลิ่น. (2548). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เกาะล้าน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ประกอบศิริ ภักดีพิณีจ. (2550). การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนริมคลองตลิ่งชัน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ประเวศ หอมชื่น. (2551). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านชะชอม หมู่ที่ 7 ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2542). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- ประมาณ เทพสงเคราะห์ และสุนีย์ สีไพบูลย์. (2549). การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอป่าพะยอม. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระมหาทองมา ไบทัตทิม. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.
- พิมพ์สิริ ชูศรีโคม. (2554). การศึกษาชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาอิสระ ปร.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ภาณุรัตน์ ดีเสมอ. (2552). การศึกษาบทบาทด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

- ภราเดช พัทธ์วิเชียร. (2548). เอกสารประกอบการสอน เรื่องการวางแผนการตลาด
ท่องเที่ยว. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุวดี เพ็ชรสงคราม. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน
ที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร,
พิษณุโลก.
- ยุทธ ไกรวรรณ. (2553). หลักสถิติวิจัยและการใช้โปรแกรม SPSS. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วยุพาพร ชัยศิริ. (2549). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในตำบลไทรน้อยอำเภอไทรน้อยจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วรรณิ ศิริมานะพงษ์. (2549). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ
จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สนธยา พลศรี. (2548). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมศักดิ์ น้อยนคร. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล
ในจังหวัดอุดรธานี. การศึกษาอิสระ รป.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาคริน บุญพิทักษ์. (2546). กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนกับ
การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว
กิ่งอำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการ
ราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย. (2546). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน.
กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการ.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2555). นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555 - 2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2552). บรรยายสรุปจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ประจำปี 2552. ประจวบคีรีขันธ์: ม.ป.พ.

สินธุ์ สโรบล. (2545). การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ.

เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

เสริมศักดิ์ โสมสงค์. (2548) .การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขต

เทศบาลเมืองเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริง สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความเป็นจริง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

ขอขอบคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามทุกข้อ

เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ

นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

น้อยกว่า 25 ปี

25 – 35 ปี

36 – 45 ปี

มากกว่า 45 ปี

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา / ปวช.

อนุปริญญา / ปวส.

ปริญญาตรี

ปริญญาโท หรือสูงกว่า

4. อาชีพ

นักเรียน / นักศึกษา

ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท

ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ

นักธุรกิจ / เจ้าของกิจการ

แม่บ้าน / เกษตรกร

5. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท

5,000 – 10,000 บาท

10,001 – 15,000 บาท

15,001 – 20,000 บาท

มากกว่า 20,000 บาท

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ของอำเภอปราณบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับความเป็นจริงของท่าน

มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านการค้นหาปัญหา						
1. มีส่วนร่วมการสำรวจข้อมูลปัญหาทางการท่องเที่ยว						
2. มีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุและปัญหาทางการท่องเที่ยว						
3. มีส่วนร่วมในการคิดและเสนอวิธีในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน						
4. มีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน						
5. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน						
ด้านการวางแผน						
1. มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการด้านการท่องเที่ยว						
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว						

มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
3. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการวางแผนทางด้านการท่องเที่ยว						
4. มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผนการท่องเที่ยวในพื้นที่						
5. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/กิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวที่เน้นความยั่งยืน						
ด้านการปฏิบัติกิจกรรม						
1. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนของชุมชนที่ได้วางไว้						
2. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวกับหน่วยงานราชการ						
3. มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว						
4. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่างๆ เช่น กำลังกาย กำลังใจ หรือกำลังทรัพย์						
5. มีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่						

มีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
ด้านการติดตามและ ประเมินผล 1. มีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการท่องเที่ยวตามแผน ที่กำหนดไว้						
2. มีส่วนร่วมในการติดตามและ ร่วมหาแนวทางในการปรับปรุง การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว						
3. มีส่วนร่วมในการประชุมฯ ร่วม แสดงความคิดเห็นในการติดตาม และประเมินผลด้านการท่องเที่ยว						
4. มีส่วนร่วมในการสรุปผล การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว						
5. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ด้านการท่องเที่ยว						

ตอนที่ 3 ข้อมูลบทบาทแนวทางแก้ไขของประชาชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. ท่านคิดว่าประชาชน และชุมชนควรมีแนวทางแก้ไขของในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามทุกข้อ

เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ

นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	57.97	157.551	.784	.952
a2	57.97	164.033	.529	.955
a3	57.90	160.231	.628	.954
a4	58.17	160.764	.662	.954
a5	58.17	155.799	.829	.952
b1	58.00	158.069	.644	.954
b2	58.10	156.507	.755	.953
b3	58.07	155.444	.726	.953
b4	58.17	158.557	.734	.953
b5	58.07	156.202	.786	.952
c1	58.03	157.689	.772	.952
c2	57.97	161.413	.595	.955
c3	58.13	157.637	.757	.953
c4	58.00	155.034	.806	.952
c5	57.87	155.430	.773	.952
d1	58.13	154.602	.793	.952
d2	57.87	157.775	.733	.953
d3	57.87	163.499	.556	.955
d4	57.97	158.240	.626	.955
d5	57.87	159.706	.587	.955

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.956	20

